

รายงานการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตการศึกษา 7

ผู้วิจัย

รศ.ดร.สุทธธีรรัตน์ รุจิเกียรติ์กำจร

รศ.เยาวรัตน์ การพานิช

ผศ.อารยา วิทย์สุภาเลิศ

ผศ.เกรียงเทพ วีระนันทนาพันธ์

อาจารย์สุนีย์ ประสมปลื้ม

อาจารย์ปิยะพร ปุณณกะศิริกุล

อาจารย์ศิริภรณ์ สูดจริง

รายงานการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอน
ภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สนับสนุนงบประมาณการวิจัยโดยกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

2548

ISBN 974-9666-92-5

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โทร. 2126

ที่ ศธ 0514.8.3/

วันที่ 19 มกราคม 2549

เรื่อง ภาระงานวิจัย

เรียน คณบดี

งานวิจัยเรื่องข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขตการศึกษา 7 มีภาระงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. รศ.ดร.สุทธธีรัตน์ รุจิเกียรติกำจร	30%
2. รศ.เขาวรัตน์ การพานิช	15%
3. ผศ.อารยา วิทย์สุภาเลิศ	15%
4. ผศ.เกรียงเทพ วีระนันทนาพันธ์	5%
5. อาจารย์สุนีย์ ประสมปลื้ม	5%
6. อาจารย์ปิยะพร ปุณณกะศิริกุล	15%
7. อาจารย์ศิริภรณ์ สุดจริง	15%

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(รองศาสตราจารย์สุทธธีรัตน์ รุจิเกียรติกำจร)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย

บทคัดย่อ

โครงการนี้เป็นโครงการวิจัยย่อยที่ทำการศึกษาค้นหาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 7 ในจังหวัดอุบลราชธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และศึกษาความต้องการ ความสามารถ และทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศในเขตพื้นที่การศึกษา 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การรวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้สอนภาษาต่างประเทศ และกลุ่มผู้เรียน โดยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ระดับประถมศึกษา 115 คน ระดับมัธยมศึกษา 173 คน ระดับอาชีวศึกษา 64 คน และระดับอุดมศึกษา 48 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ 3 ชุด สำหรับผู้บริหาร ผู้สอน และ ผู้เรียน ที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ใช้การลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลในแต่ละจังหวัด ซึ่งผู้สัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ใช้การประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรม SPSS ส่วนข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้จัดแยกเป็นประเด็น ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษามีการเปิดสอนภาษาอังกฤษทุกระดับ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น และภาษาจีนเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ในบางอำเภอ แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ใช้มากคือห้องสมุดและคอมพิวเตอร์ที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้และห้องปฏิบัติการภาษา ในส่วนของกิจกรรมการหาข้อมูลความต้องการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้สอนมาจากกิจกรรมอบรมหลักสูตร/การสอนเป็นอันดับต้นในทุกระดับ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพทางภาษาต่างประเทศทุกระดับ ใช้กิจกรรมประชุม สัมมนา/อบรมมากที่สุด สำหรับแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษา คือ การจัดสรรเพื่อซื้อสื่อการสอน หนังสือและการอบรม ความปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับประถมศึกษาเห็นว่า ผู้สอนสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนภาษา และผู้เรียนขาดการฝึกนอกชั้นเรียน ขณะที่ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาเห็นเพิ่มเติมว่า ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออก และมีผู้สอนไม่เพียงพอ สำหรับข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศคือ ควรเพิ่มสื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย และเพิ่มอัตราบุคลากรที่จบเอกภาษาต่างประเทศโดยตรง ควรมีบุคลากรที่เป็นเจ้าของภาษามากขึ้น รวมทั้งควรมีงบประมาณพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศพอเพียง

ในส่วนของผู้สอนทุกระดับมีความเห็นว่าทักษะ/เนื้อหาที่ถนัดมาก ที่สุด คือ การอ่าน ทักษะ/เนื้อหาที่ถนัดน้อยที่สุด มีความเห็นแตกต่างกันในแต่ละระดับ คือ ผู้สอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความเห็นว่า ทักษะการฟังถนัดน้อยที่สุด ระดับอาชีวศึกษามีความเห็นว่าล่ามเป็นหัวข้อที่ถนัดน้อยที่สุด และอุดมศึกษามีความเห็นว่า การแปลเป็นหัวข้อที่ถนัดน้อยที่สุด

ในการผลิตผลงานวิชาการที่ผู้สอนเคยผลิต พบว่าผู้สอนระดับมัธยมศึกษา ผลิตงานวิจัยมากที่สุด แต่ผู้สอนอีก 3 ระดับ ผลิตตำราหรือเอกสารการสอนมากที่สุด ในเรื่องการใช้รูปแบบการสอน ผู้สอนแต่ละระดับจะใช้คล้ายคลึงกัน รูปแบบที่ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ในระดั้มาก คือ การให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด และการฝึกฟังในชั้นเรียน รูปแบบที่ส่วนใหญ่ใช้ในระดั้น้อย คือ การทำโครงงาน ในการวัดผลผู้สอนทุกระดับเลือกข้อสอบปรนัยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลมากที่สุด ในขณะที่ผู้สอนระดับอุดมศึกษาใช้ข้อสอบอัตนัยมากที่สุด ส่วนการวัดผลโดยใช้โครงงานมีจำนวนน้อยที่สุด สำหรับประเด็นปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศผู้สอนทุกระดับมีความคิดเห็นตรงกัน คือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ต่ำ พื้นฐานแตกต่างกันมาก และผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาต่างประเทศ ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหานี้ คือ มีการสอนภาษาต่างประเทศให้มากกว่าเดิม มีการสอบก่อนเรียนเพื่อจัดกลุ่มผู้เรียน และครูผู้ปกครองควรกดดันเอาใจใส่เด็กมากขึ้นในด้านการเรียนภาษาต่างประเทศ ส่วนปัญหาภาระงาน คือ อาจารย์มีงานอื่นรบกวนมากนอกเหนือจากงานสอน อาจารย์มีวิชาสอนมาก และอาจารย์มีการประชุมมากเกินไป ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหานี้ คือ เพิ่มบุคลากรในหน่วยงาน และไม่ให้ครูสอนหลายวิชาในคราวเดียวกัน ปัญหาระยะเวลาในการฝึกฝนทักษะ มีข้อเสนอแนะ คือ เพิ่มระยะเวลาในการฝึกทักษะตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้ฝึกครบทุกคน และแบ่งคาบเรียนภาษาต่างประเทศเป็น 1-2 ชั่วโมง/วัน ปัญหาประการสุดท้ายคือปัญหาจำนวนผู้ ก ในชั้นเรียนต่อห้องมากเกินไป ส่วนทักษะ/เนื้อหาที่ต้องการพัฒนามากที่สุดนั้น ผู้สอนเกือบทุกระดับ ต้องการพัฒนาทักษะการพูดมากที่สุด ส่วนผู้สอนระดับอุดมศึกษา ต้องการพัฒนาการผลิตสื่อการสอน ตำรา และการแปลมากที่สุด

ในส่วนของผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศที่ผู้เรียนทุกระดับเคยเข้าร่วมต่อเป็นอันดับต้น ๆ ได้แก่ กิจกรรมการแข่งขันเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศและกิจกรรมแข่งถ่ายภาษาต่างประเทศ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในทักษะต่าง ๆ ของภาษาต่างประเทศ พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่าตนมีทักษะการอ่านอยู่ในระดับดี/ดีมาก ในขณะที่ทักษะอื่น ๆ ได้แก่ การฟัง การพูด และการเขียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี นอกจากนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่ในทุกระดับมีความต้องการทำงานในสถานที่ที่มีการใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเห็นว่าช่วยทำให้มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศดีขึ้น ได้แก่ การฟังผู้สอนบรรยาย การทำแบบฝึกหัด การอภิปราย

ไวยากรณ์ และการที่ผู้สอนแปลบทเรียนให้ฟัง ส่วนพฤติกรรมที่ใช้ในการเรียนภาษาต่างประเทศมากเป็นอันดับต้น ๆ ได้แก่ การเข้าเรียนสม่ำเสมอ การส่งงานและการบ้านตรงเวลา และการปรึกษาอาจารย์เกี่ยวกับบทเรียน ในด้านแหล่งของปัญหาในการเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนส่วนใหญ่ระบุว่าเกิดจากสื่อการสอนและจากบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นอันดับต้น ๆ

จากผลการวิจัยดังกล่าวสิ่งที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน คือ การพัฒนาคุณภาพของครู โดยเฉพาะครูโรงเรียนประถมศึกษา การจัดแหล่งเรียนรู้ที่ให้ทั้งครู และนักเรียนได้เข้าใช้เพื่อพัฒนาตนเองและการจัดงบประมาณให้ทำวิจัยในชั้นเรียน

Abstract

This is a sub-research project on the study of teaching and learning foreign languages and language use in the Education Area 7 in Ubolrachathani, Kalasin and Mookdaharn. The purposes of the study were to reveal teaching and learning context and problems of foreign language education and to find out language needs, and foreign language ability and skills in the Education Area 7 in the northeastern part of Thailand. The sources of data were from three sample groups—executives of the institutions, foreign language teachers and students. Within 400 subjects, 115 were from the elementary school level, 173 from the secondary school level, 64 from the vocational level, and 48 from the university level. The research tools used in this study were three sets of questionnaire for executives, teachers, and students. The semi-structured interviews were used to obtain the data from the questionnaires. The SPSS program was used to analyze the data whereas the data from the open-ended items were grouped into issues.

The findings revealed that the English language was offered in all sample institutions, whereas the French, Japanese and Chinese languages were offered at some secondary schools, vocational schools, and universities in some districts. The most use of learning resources was library, computer with Internet access and language laboratory. The training of curriculum and instruction was the first source of finding foreign language needs. Conferences, seminars, and training were the most frequent sources of professional development at all levels. Budget for foreign languages was mostly allocated to instructional media, printed materials, training and school visits. The teaching and learning problems at the elementary school level were from teachers who did not hold a degree in, for example, English. The other problems were lack of learning resources, lack of out-of-class language practice. Whereas the executives of the secondary, vocational, and university levels viewed that the problems were from lack of self-confidence on the students' part and inadequate qualified foreign language teachers. To reduce the problems mentioned above, there should be more variety of modern instructional medias, more teachers with degrees in the languages they teach, more native model teachers, and adequate budget allocation to foreign language education.

As for the teachers' part, the teachers at all levels viewed that reading was the best skill they had. The elementary and secondary school teachers regarded listening as the skill they could do least. More than half of the elementary and secondary school teachers

As for the academic work, the teachers at the secondary school level conducted research most while those from the other levels produced teaching/learning materials most. When asked about classroom teaching activities, the teachers at all levels used similar activities. Doing practice exercises and classroom listening practice were the most used activities. It is noted that project work was used least. As for the course assessment, the teachers at all levels used objective test most whereas the university teachers used subjective most. Assessment using project work came least among all the assessment types. When asked about the problems of teaching and learning foreign languages, the teachers at all levels raised the problems of students' limited basic knowledge of English, a wide difference of prior knowledge among students, and students' ignorance of learning foreign languages. The teachers suggested that to overcome their problems there should be more courses offered in foreign languages and a placement test to place students at the right level. Additionally, teachers and parents should pay more attention to students in helping their foreign language learning. As for the working load, the complaints were teachers had to do other work besides teaching. Some had to teach too many subjects in a semester. Also there were too many meetings during the semester. The teachers suggested that there should be more teaching positions and teachers should not be assigned to teach several subjects at the same time. As for the skill practice time, teachers should allocate more practice time to all students. It was suggested that organizing session of foreign language learning should be 1-2 hours per day. The last problem raised by the teachers was the class size. There were too many students in a class. When asked about the skills and contents teachers most wanted to obtain, most teachers wanted to develop their speaking skill. The university teachers wanted to be trained in the production of academic work and translation most.

As for the students' part, the activities students participated in most were foreign language competition and language camp. When asked about their foreign language ability, most students thought their reading skill was at the most satisfactory level. Whereas the other skills such as listening, speaking and writing were at the good level. Additionally, most students wanted to work in a place where foreign language was used. The activity that helped boost their language skill were

listening to the teachers teaching, practice exercises, discussing grammar, and translating of the lessons by the teachers. The learning behavior used most were regular attendance, punctual submission of homework, and consulting teachers. Most students stated that most of foreign language learning problems were from learning/teaching media and learning atmosphere.

From the above findings, the immediate actions should be placed upon professional development especially for elementary school teachers, organizing learning resources where teachers or students can access easily, and more budget allocated for classroom research.

Abstract

This is a sub-research project on the study of teaching and learning foreign languages and language use in the Education Area 7 in Ubolrachathani, Kalasin and Mookdaharn. The purposes of the study were to reveal teaching and learning context and problems of foreign language education and to find out language needs, and foreign language ability and skills in the Education Area 7 in the northeastern part of Thailand. The sources of data were from three sample groups—executives of the institutions, foreign language teachers and students. Within 400 subjects, 115 were from the elementary school level, 173 from the secondary school level, 64 from the vocational level, and 48 from the university level. The research tools used in this study were three sets of questionnaire for executives, teachers, and students. The semi-structured interviews were used to obtain the data from the questionnaires. The SPSS program was used to analyze the data whereas the data from the open-ended items were grouped into issues.

The findings revealed that the English language was offered in all sample institutions, whereas the French, Japanese and Chinese languages were offered at some secondary schools, vocational schools, and universities in some districts. The most use of learning resources was library, computer with Internet access and language laboratory. The training of curriculum and instruction was the first source of finding foreign language needs. Conferences, seminars, and training were the most frequent sources of professional development at all levels. Budget for foreign languages was mostly allocated to instructional media, printed materials, training and school visits. The teaching and learning problems at the elementary school level were from teachers who did not hold a degree in, for example, English. The other problems were lack of learning resources, lack of out-of-class language practice. Whereas the executives of the secondary, vocational, and university levels viewed that the problems were from lack of self-confidence on the students' part and inadequate qualified foreign language teachers. To reduce the problems mentioned above, there should be more variety of modern instructional medias, more teachers with degrees in the languages they teach, more native model teachers, and adequate budget allocation to foreign language education.

As for the teachers' part, the teachers at all levels viewed that reading was the best skill they had. The elementary and secondary school teachers regarded listening as the skill they could do least. More than half of the elementary and secondary school teachers

As for the academic work, the teachers at the secondary school level conducted research most while those from the other levels produced teaching/learning materials most. When asked about classroom teaching activities, the teachers at all levels used similar activities. Doing practice exercises and classroom listening practice were the most used activities. It is noted that project work was used least. As for the course assessment, the teachers at all levels used objective test most whereas the university teachers used subjective most. Assessment using project work came least among all the assessment types. When asked about the problems of teaching and learning foreign languages, the teachers at all levels raised the problems of students' limited basic knowledge of English, a wide difference of prior knowledge among students, and students' ignorance of learning foreign languages. The teachers suggested that to overcome their problems there should be more courses offered in foreign languages and a placement test to place students at the right level. Additionally, teachers and parents should pay more attention to students in helping their foreign language learning. As for the working load, the complaints were teachers had to do other work besides teaching. Some had to teach too many subjects in a semester. Also there were too many meetings during the semester. The teachers suggested that there should be more teaching positions and teachers should not be assigned to teach several subjects at the same time. As for the skill practice time, teachers should allocate more practice time to all students. It was suggested that organizing session of foreign language learning should be 1-2 hours per day. The last problem raised by the teachers was the class size. There were too many students in a class. When asked about the skills and contents teachers most wanted to obtain, most teachers wanted to develop their speaking skill. The university teachers wanted to be trained in the production of academic work and translation most.

As for the students' part, the activities students participated in most were foreign language competition and language camp. When asked about their foreign language ability, most students thought their reading skill was at the most satisfactory level. Whereas the other skills such as listening, speaking and writing were at the good level. Additionally, most students wanted to work in a place where foreign language was used. The activity that helped boost their language skill were

listening to the teachers teaching, practice exercises, discussing grammar, and translating of the lessons by the teachers. The learning behavior used most were regular attendance, punctual submission of homework, and consulting teachers. Most students stated that most of foreign language learning problems were from learning/teaching media and learning atmosphere.

From the above findings, the immediate actions should be placed upon professional development especially for elementary school teachers, organizing learning resources where teachers or students can access easily, and more budget allocated for classroom research.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยย่อยหนึ่งในสี่เรื่องภายใต้โครงการวิจัยใหญ่ที่มีชื่อว่า **ข้อมูล**
พื้นฐานการเรียนการสอนและการใช้ภาษาต่างประเทศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้รับทุน
 สนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณคณะกรรมการกองทุน ณ
 โอกาสนี้

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากหลายฝ่าย คณะผู้วิจัย
 ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนภาษาต่างประเทศ และผู้เรียนภาษาต่างประเทศในจังหวัด
 อุบลราชธานี มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ Mr.Bob Brown ที่ตรวจสอบภาษาในบทคัดย่อ คุณสรารุ
 ศรีทอง และคุณวิกรานต์ นามผาคอน ที่เสียสละเวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล คุณนิตดา ลีทองดี
 และคุณอุพเพรห์ พูลพุทธ ในการพิมพ์ต้นฉบับรายงานวิจัยนี้

คณะผู้วิจัย

ธันวาคม 2548

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
Abstract	ก
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ-ซ
สารบัญตาราง	ณ-ด
สารบัญแผนภูมิ	ณ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ	4
2.2 องค์ประกอบในการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ	5
2.3 การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	7
2.4 รูปแบบการเรียนรู้	9
2.5 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	11
2.6 หลักสูตรภาษาต่างประเทศระดับต่าง ๆ	12
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	18
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	20
3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล	21
3.4 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	22
3.5 การตรวจสอบข้อมูลในแบบสัมภาษณ์	23
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	23

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร	24
4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา	24
4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	26
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สอน	37
4.2.1 ข้อมูลทั่วไป	37
4.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอน ตำรา สื่อการเรียน ประกอบการสอน และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล	56
4.2.2.1 การใช้รูปแบบการสอน	56
4.2.2.2 ตำราและสื่อการเรียนที่ใช้ประกอบการสอนและเครื่องมือที่ใช้ ในการวัดผล	59
4.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะ และ ทักษะ/เนื้อหาที่ต้องการพัฒนา	61
4.2.3.1 ปัญหาและข้อเสนอแนะ	61
4.2.3.2 สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการสอน ภาษาต่างประเทศ	68
4.2.3.3 ทักษะ/เนื้อหาที่ต้องการพัฒนา	70
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน	71
4.3.1 ข้อมูลทั่วไป	71
4.3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อภาษาต่างประเทศที่เรียน	76

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บรรณานุกรม

109

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 รายชื่อสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

111

ภาคผนวกที่ 2 แบบสัมภาษณ์

117

ภาคผนวกที่ 3 จดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

141

ภาคผนวกที่ 4 คณะผู้วิจัย

147

ภาคผนวกที่ 5 แผนที่จังหวัดที่ลงเก็บข้อมูล

156

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	19
ตารางที่ 2	ร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามภาษาต่างประเทศที่มีการเปิดสอน กับระดับสถานศึกษา	24-25
ตารางที่ 3	จำนวนผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศ จำแนกตามระดับ สถานศึกษา กับจังหวัดกลุ่มตัวอย่าง	25
ตารางที่ 4	ร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน/ สถาบันกับระดับสถานศึกษา	26
ตารางที่ 5	ร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามการมีห้องสมุดของหมวดวิชาที่ มูมนหนังสือทางภาษากับระดับสถานศึกษา	27
ตารางที่ 6	ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามการมีศูนย์เรียนภาษาด้วยตนเอง ในสถานศึกษากับระดับสถานศึกษา	27
ตารางที่ 7	ร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามการกำหนดนโยบายการสอน ภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	28
ตารางที่ 8	ร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามกิจกรรมการหาข้อมูลความ ต้องการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้สอนกับระดับสถานศึกษา	28
ตารางที่ 9	ร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามกิจกรรมพัฒนาศักยภาพทาง ภาษาต่างประเทศของผู้สอนกับระดับสถานศึกษา	29
ตารางที่ 10	ร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามแนวทางการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	30
ตารางที่ 11	ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามรูปแบบแผนงาน/กิจกรรม สนับสนุนการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศกับระดับ สถานศึกษา	31
ตารางที่ 12	ร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามแนวทางการติดตามและ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศกับ ระดับสถานศึกษา	32
ตารางที่ 13	ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามวิธีการรับอาจารย์ผู้สอน ภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	33
ตารางที่ 14	ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามปัญหาการจัดการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	34

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 15	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ กับระดับสถานศึกษา	35-36
ตารางที่ 16	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามคุณลักษณะสำคัญกับระดับสถานศึกษา	38
ตารางที่ 17	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุดวิชาเอกในระดับปริญญาตรี และความสามารถทางภาษาอื่นนอกจากภาษาต่างประเทศที่สอนกับระดับสถานศึกษา	39
ตารางที่ 18	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามทักษะ/เนื้อหาที่ถนัดมากที่สุดและน้อยที่สุดกับระดับสถานศึกษา	40
ตารางที่ 19	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามระดับสถานศึกษาและระดับการใช้ภาษาต่างประเทศที่สอนกับงานแปล งานล่าม และงานเขียน	41
ตารางที่ 20	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามระดับการศึกษาและระดับการใช้ภาษาต่างประเทศที่สอนกับกิจกรรมการฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ และอ่านหนังสือพิมพ์	42
ตารางที่ 21	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเภทผลงานวิชาการที่เคยผลิตกับระดับสถานศึกษา (เลือก ได้มากกว่า 1 ข้อ)	43
ตารางที่ 22	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามการเคยรับการทดสอบเพื่อประเมินความรู้ทางภาษาต่างประเทศที่สอนกับระดับสถานศึกษา	43
ตารางที่ 23	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามชื่อการทดสอบล่าสุดกับระดับสถานศึกษา	44
ตารางที่ 24	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นการมีประสบการณ์ด้านการศึกษา/อบรมภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	45
ตารางที่ 25	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการศึกษา/ อบรมด้านการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	45
ตารางที่ 26	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการศึกษา/อบรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	46

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 27	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้าน การศึกษา/อบรมด้านการผลิตสื่อการสอน / ตำราเกี่ยวกับ ภาษาต่างประเทศกับระดับการศึกษา	46
ตารางที่ 28	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้าน การศึกษา/ อบรมด้านการพัฒนาทักษะทางภาษาต่างประเทศกับ ระดับสถานศึกษา	47
ตารางที่ 29	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้าน การศึกษา/ อบรมด้านเทคนิคการวัดและประเมินผล ภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	47
ตารางที่ 30	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นการมีประสบการณ์ด้าน ประชุม / สัมมนาภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	48
ตารางที่ 31	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ ประชุม/ สัมมนาด้านการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศกับระดับ สถานศึกษา	48
ตารางที่ 32	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ ประชุม / สัมมนาด้านวิธีการ จัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ กับระดับสถานศึกษา	49
ตารางที่ 33	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ ประชุม / สัมมนาด้านการผลิตสื่อการสอน / ตำราทางภาษาต่าง ประเทศกับระดับสถานศึกษา	49
ตารางที่ 34	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ ประชุม / สัมมนาด้านการพัฒนาทักษะทางภาษาต่างประเทศกับ ระดับสถานศึกษา	50
ตารางที่ 35	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ ประชุม / สัมมนาด้านเทคนิคการวัดและประเมินผลทางภาษาต่าง ประเทศกับระดับสถานศึกษา	50
ตารางที่ 36	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามการเคยมีประสบการณ์ด้านการเสนอ ผลงานวิชาการ ด้านต่างๆ เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศกับระดับสถาน ศึกษา	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 37	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ เสนอผลงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรทางภาษาต่างประเทศ กับระดับสถานศึกษา	51
ตารางที่ 38	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ เสนอผลงานวิชาการด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนทางภาษาต่าง ประเทศกับระดับสถานศึกษา	52
ตารางที่ 39	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ เสนอผลงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะทางภาษาต่างประเทศ กับระดับสถานศึกษา	52
ตารางที่ 40	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามหัวเรื่องการมีประสบการณ์ด้านการ เสนอผลงานวิชาการด้าน เทคนิคการวัดและประเมินผลทางภาษา ต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	53
ตารางที่ 41	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นการนำประสบการณ์ด้าน การศึกษาอบรม การประชุมสัมมนา และการเสนอผลงานวิชาการ เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน กับระดับสถานศึกษา	53
ตารางที่ 42	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามระดับการพัฒนาความรู้และทักษะ ภาษาต่างประเทศด้วยการเรียนเพิ่มเติมด้วยตนเองกับระดับการศึกษา สถานศึกษา	55-56
ตารางที่ 43	ร้อยละของผู้สอน จำแนกตามระดับการใช้รูปแบบการสอนแบบ ต่างๆ กับระดับสถานศึกษา	56-58
ตารางที่ 44	ร้อยละของผู้สอน จำแนกตามกิจกรรมที่เห็นว่าจะมีประโยชน์ในการ ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	58-59
ตารางที่ 45	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามตำราและสื่อการเรียนที่ใช้ประกอบ หลักสูตร / กระบวนวิชาที่สอนกับระดับสถานศึกษา	59
ตารางที่ 46	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามลักษณะของเอกสารประกอบการเรียน กับระดับสถานศึกษา	60
ตารางที่ 47	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามเครื่องมือในการวัดผลที่เลือกเป็น อันดับ 1 กับระดับสถานศึกษา	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 48	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามเครื่องมือในการวัดผลที่เลือกเป็นอันดับ 2 กับระดับสถานศึกษา	61
ตารางที่ 49	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	61-62
ตารางที่ 50	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนในการเรียนการสอนภาษา ต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	62-63
ตารางที่ 51	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาภาระงานที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	63
ตารางที่ 52	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาหลักสูตรที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	64
ตารางที่ 53	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาระยะเวลาในการฝึกทักษะ(จำนวนชั่วโมง)ที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	65
ตารางที่ 54	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหจำนวนผู้เรียนที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	65
ตารางที่ 55	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาแหล่งการเรียนรู้ที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	66
ตารางที่ 56	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาบรรยากาศในชั้นเรียนที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	67
ตารางที่ 57	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาช่วงเวลาในการเรียน (เช้า-บ่าย) ที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	67
ตารางที่ 58	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามประเด็นปัญหาสื่อประกอบการสอนที่ประสบในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	68
ตารางที่ 59	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามระดับความคิดเห็นของสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการสอนภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา	69-70
ตารางที่ 60	ร้อยละของผู้สอนจำแนกตามทักษะ/เนื้อหาที่ต้องการพัฒนามากที่สุดกับระดับสถาน ศึกษา	70-71
ตารางที่ 61	ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามอาชีพหลักของบิดา /ผู้ปกครองกับระดับสถานศึกษา	71
ตารางที่ 62	ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามอาชีพหลักของมารดา /ผู้ปกครองกับระดับสถานศึกษา	72
ตารางที่ 63	ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามสังกัดกับระดับสถานศึกษา	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 64 ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามภาษาต่างประเทศที่เรียนอยู่กับระดับสถานศึกษา	73
ตารางที่ 65 ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมและสถานที่ที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศกับระดับ	73
ตารางที่ 66 ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามกิจกรรมเกี่ยวกับภาษาเป้าหมายที่เคยเข้าร่วมในประเทศกับระดับสถานศึกษา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	74
ตารางที่ 67 ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสามารถในการใช้ ทักษะภาษาต่างประเทศกับระดับการศึกษา	75
ตารางที่ 68 ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามระดับความต้องการปรับปรุงความสามารถในการใช้ทักษะภาษาต่างประเทศกับระดับการศึกษา	76
ตารางที่ 69 ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ กับระดับความคิดเห็น	77
ตารางที่ 70 ร้อยละของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจำแนกตามกิจกรรมกับระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศดีขึ้น	78
ตารางที่ 71 ร้อยละของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาจำแนกตามกิจกรรมกับระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศดีขึ้น	79
ตารางที่ 72 ร้อยละของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจำแนกตามกิจกรรมระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศดีขึ้น	80
ตารางที่ 73 ร้อยละของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจำแนกตามพฤติกรรมการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้เรียนกับระดับพฤติกรรม	81
ตารางที่ 74 ร้อยละของผู้เรียนระดับ อาชีวศึกษาจำแนกตามพฤติกรรมการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้เรียน กับระดับพฤติกรรม	82
ตารางที่ 75 ร้อยละของผู้เรียนระดับ อุดมศึกษาจำแนกตามพฤติกรรมการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้เรียนกับระดับพฤติกรรม	82-83
ตารางที่ 76 ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามระดับการใช้ผู้สอน/กิจกรรม/สื่อเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษา ต่างประเทศกับระดับ	84-85
ตารางที่ 77 ร้อยละของผู้เรียนระดับ มัธยมศึกษา จำแนกตามปัญหาการเรียนภาษาต่างประเทศกับระดับของปัญหา	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 78	ร้อยละของผู้เรียนระดับ อาชีวศึกษาจำแนกตามปัญหาการเรียน ภาษาต่างประเทศกับระดับของปัญหา	86
ตารางที่ 79	ร้อยละของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา จำแนกตามแหล่งของปัญหาการ เรียนภาษา ต่างประเทศจากปัจจัยต่าง ๆ	86-87
ตารางที่ 80	ร้อยละของผู้เรียนจำแนกตามระดับการใช้ภาษาต่างประเทศในการ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันกับระดับการศึกษา	88-89

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 กรอบมโนทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	13
แผนภูมิที่ 2 ร้อยละของผู้สอนภาษาต่างประเทศ จำแนกตามระดับสถานศึกษา	37

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ ภาษาต่างประเทศ เช่นภาษาเพื่อนบ้าน ภาษายุโรปต่างๆ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรการศึกษาของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงมาเป็นระยะๆ แม้กระนั้นก็ยังไม่สามารถทำให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างเต็มรูปแบบ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ผู้เรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและค้นหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การที่จะบรรลุภารกิจด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยอาศัยภาษาต่างประเทศเป็นสื่อจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลที่เกี่ยวกับคุณภาพในการใช้ภาษาต่างประเทศของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิต คนที่มีศักยภาพด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนและผู้เรียน ฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้ใช้ผลผลิตซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการ นายจ้าง หัวหน้างาน รวมถึงลูกจ้างในระดับต่างๆ เมื่อได้ข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดังกล่าวแล้ว ก็สามารถนำเอาข้อมูลมาประเมิน วิเคราะห์ และวางแผนหาทางแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป้าหมายแรกของการวางแผนเกี่ยวกับนโยบายการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ คือ การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และศึกษาวิจัยหาความต้องการการใช้ภาษาต่างประเทศจากผู้ให้บริการและผู้ให้บริการดังกล่าว

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีเนื้อที่และประชากรถึงสองส่วนในสามส่วนของประเทศ ถือว่าเป็นภูมิภาคที่สำคัญสำหรับการพัฒนาด้านต่างๆ อีกภูมิภาคหนึ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจแถบลุ่มแม่น้ำโขง และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเห็นว่ามี การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 3 เขต ได้แก่ เขตการศึกษา 5 ซึ่งครอบคลุมจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ชัยภูมิ และมหาสารคาม เขตการศึกษา 6 ซึ่งครอบคลุมจังหวัดขอนแก่น เลย สกลนคร หนองคาย อุดรธานี และหนองบัวลำภู และเขตการศึกษา 7 ซึ่งครอบคลุมจังหวัด นครพนม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มุกดาหาร อุบลราชธานี ยโสธร และอำนาจเจริญ

โครงการนี้เป็นโครงการวิจัยย่อยที่ทำการศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและการใช้ภาษาต่างประเทศในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 7 ซึ่งเป็นเขตการศึกษาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังจะเห็นได้จากผลจากการประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิรูปการศึกษา 4 ปี (2548-2551) ของจังหวัดมุกดาหาร เมื่อเดือนพฤษภาคม 2548 ได้มีกรอบยุทธศาสตร์ 5 เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้าน มีกลยุทธ์หลัก 5 ข้อ และมีโครงการสำคัญอยู่ 6 โครงการ คือ โครงการพัฒนาด่านชายแดน โครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โครงการศูนย์บริการการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โครงการเมืองคู่แฝด โครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และโครงการร่วมมือด้านการศึกษา การสาธารณสุขและวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าโครงการทั้งหลายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอินโดจีนทั้งสิ้น ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาบุคลากรของไทยด้านความรู้ภาษาต่างประเทศทั้งหลายให้มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารและรองรับโครงการต่างๆ ดังกล่าว

(www.mukdahan.go.th/plan4.1 ppt, 2548)

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในเขตพื้นที่การศึกษา 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 1.2.2 เพื่อศึกษาความต้องการ ความสามารถ และทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาระดับต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้สอนภาษาต่างประเทศ และกลุ่มผู้เรียนในจังหวัดอุบลราชธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.4.1 ภาษาต่างประเทศ หมายถึง ภาษาต่างๆ ที่เปิดสอนในสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยกเว้น ภาษาไทย
- 1.4.2 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษา หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่แทน
- 1.4.3 ผู้สอน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของผู้สอนภาษาต่างประเทศ
- 1.4.4 ผู้เรียน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

1.4.5 เขตการศึกษา 7 หมายถึง เขตการศึกษาที่ประกอบด้วยจังหวัด 7 จังหวัดต่อไปนี้ คือ นครพนม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มุกดาหาร อุบลราชธานี ขุโสธร และอำนาจเจริญ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ในเขตพื้นที่การศึกษา 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 1.5.2 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ ในสถานศึกษาในระดับต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 1.5.3 ได้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ในเขตพื้นที่การศึกษา 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้คณะผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

2.1 บทนำ

2.2 องค์ประกอบในการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ

2.3 การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

2.4 รูปแบบการเรียนรู้

2.5 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

2.6 หลักสูตรภาษาต่างประเทศระดับต่าง ๆ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

การจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบหลักสามประการคือ คน ความรู้ และสิ่งแวดล้อม หลักสูตรของทุกระดับต้องครอบคลุมถึงตัวเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ เป็นคนดี และรู้จักใช้วิจารณญาณในทางที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้กว้าง เข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะแนวคิดและบุคลิกที่กว้างขวาง มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น กล่าวได้ว่าผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการดังกล่าว องค์ประกอบที่มีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีหลายปัจจัยที่เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ในการเรียนรู้เพื่อให้สามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด และเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่ผ่านมาเน้นที่ครูผู้สอนมากเกินไปจนผู้เรียนไม่ได้มีโอกาสดฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร นอกจากนั้นยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับโอกาสที่จะได้ใช้ภาษาในการฟัง พูด อ่าน และเขียนเพื่อการสื่อสารในสภาพจริง จึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความชำนาญ สภาพปัญหาก็คือ ผู้เรียนจำนวนมากมีความสามารถทางภาษาค่อนข้างต่ำ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (Office of National Education Commission, 2003) ได้สรุปรายงานการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนว่า คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังไม่น่าพอใจ เมื่อพิจารณาถึงทักษะทางภาษาของผู้เรียนคนไทย การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ตามหลักสูตร ผู้เรียนส่วนใหญ่

ยังไม่สามารถนำความรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษที่ได้เรียนมาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทั้งในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียนได้ถูกต้อง แม้ผู้เรียนจะได้ใช้เวลาในการเรียนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลาหลายปี

นักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นถึงความไม่สำเร็จดังกล่าวว่าประการหนึ่งสืบเนื่องมาจากวิธีสอน คือ ครูส่วนมากยังใช้วิธีสอนแบบเดิมโดยครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน (Teacher-centered) การสอนจึงเป็นเสมือนการควบคุม การสืบทอด และถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งผู้สอนเป็นผู้เลือกและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนการสอนเช่นนี้ไม่ได้ปูพื้นฐานทางพฤติกรรมของผู้เรียนให้รู้จักฝึกตนเองและมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะทำให้การเรียนรู้ทักษะทางภาษาถูกขวางกั้นด้วยการขาดการเข้าร่วมและการเสริมแรงด้วยตนเอง สภาพปัญหาก็คือ ผู้เรียนจำนวนมากในทุกระดับมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศค่อนข้างต่ำ

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือภาระงานของผู้สอนมากขึ้นไม่ว่าในระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา อัตรากำลังของผู้สอนไม่ได้เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนที่ควรจะเป็น ดังเช่นภาระงานสอนของผู้สอนวิชาภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

2.2 องค์ประกอบในการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ

กลุ่มคนที่ต้องเรียนรู้ภาษาต่างประเทศแบ่งได้กว้างๆ สองประเภทคือ ประเภทแรกเรียนเป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรในระบบการศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา และประเภทที่สองเรียนทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การทำงาน การเรียนต่อในระดับสูง การท่องเที่ยว เป็นต้น ในสถานการณ์ปัจจุบันจากสถานะการเติบโตของโลกไร้พรมแดนปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะหลักสูตรในระบบการศึกษา และศึกษาในชั้นเรียน เท่านั้น

ชุมชนท้องถิ่นที่ประกอบด้วยชาวบ้านที่มีอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนต้องพัฒนาเพื่อเข้าสู่สังคมโลก ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพเป็นแหล่งผลิตอาหารส่งออกระดับโลก ชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลเข้าสู่ตลาดโลก การรู้และเข้าใจความเป็นไปในสังคมโลกเป็นการเชื่อมต่อสังคมเล็กๆ ของชุมชนสู่สถานการณ์ที่เป็นไปในสังคมโลก

รัฐบาลมีนโยบายในการใช้อินเตอร์เน็ตตำบลในการพัฒนาประเทศในระดับท้องถิ่น แต่การเพิ่มศักยภาพของอินเตอร์เน็ตตำบลในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาวิจัยที่จะนำเครือข่ายดังกล่าวมาจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นนวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และพัฒนาศักยภาพของคนเพื่อให้เกิดค่าในเชิงเศรษฐกิจต่อท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง

กล่าวสรุปได้ว่าจัดการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ เช่น หลักสูตรกฎระเบียบ การจัดการเรียนการสอนตามรายวิชา ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน

ประเด็นปัญหาในส่วนของผู้สอน คือ ภาระงานสอนที่สูงและต้องทำงานอื่นๆ ในสถานศึกษาด้วย ฉะนั้นภาระงานสอนของอาจารย์สายภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษจึงสูงมากขึ้น ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อทั้งการไม่มีเวลาพอในการพัฒนาตนเองและผลิตงานวิชาการอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นปัญหาในส่วนของผู้เรียน ผู้เรียนในทุกระดับมีความสามารถภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน และขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศ

ประเด็นปัญหาสุดท้าย คือ การจัดการเรียนที่ไม่เอื้อให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเอง โดยยังเน้นที่ตัวครูผู้สอน ด้วยมุมมองที่ว่าความรู้ความสามารถเป็นสิ่งที่ได้จากการสอนของครูอย่างเดียว ผู้เรียนจึงยึดครูเป็นหลัก (Teacher dependent) นอกจากนั้นการประเมินผลวิชาภาษาต่างประเทศ ยังเน้นการประเมินความรู้ในลักษณะของการสอบข้อเขียน แทนที่จะเน้นการประเมินตามสภาพจริงและมีความต่อเนื่องในกระบวนการประเมิน (Harris, McCann, 1994) และผู้เรียนได้ข้อคิดเห็นย้อนกลับ (Feedback) ในระหว่างการเรียนรู้มีใช้เฉพาะตัวคะแนนในท้ายที่สุด

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยประการแรกมีผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคนไทย และการไม่มีสภาพแวดล้อมแบบเจ้าของภาษา (Non-native language environment) ทำให้ผู้เรียนอยู่ในสภาวะค้อยโอกาส และขาดคตินแบบของเจ้าของภาษา (Native model)

ประการที่สองในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น (Student involvement) เรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสนองตอบความสามารถที่ต่างกันของผู้เรียน ดังนั้นบทบาทที่ครูเป็นผู้สอนโดยตรงจะลดลง ทำให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่เน้นการใช้ภาษาได้มากขึ้น เช่น การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอด้วยการพูดหรือเขียน การเรียนในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนตระหนักว่าการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นผลจากการฝึกและการใช้ภาษา ซึ่งการเรียนรู้ภาษาโดยการซึมซับทีละน้อยและอาศัยการฝึกฝนเป็นปริมาณมากเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (สมศรีล ฌานวิงสะ, 2548)

นอกจากนี้ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ควรคำนึงถึงหลักการหรือวิธีการที่จะช่วยให้บรรลุผลสูงสุด ดังเช่นที่ Vale, Scarino & McKay (2000) ได้เสนอแนะไว้ว่าการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะได้ผลดีที่สุดในการดำเนินการต่อไปนี้

- มีการตระหนักถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารในกิจกรรมหลากหลายลักษณะ
- ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสและซึมซับลักษณะภาษาที่ใช้ในการสื่อสารซึ่งตรงกับความต้องการและความสนใจของตน

- ผู้เรียนมุ่งมั่นที่จะฝึกรูปแบบ ทักษะและกลยุทธ์ที่หลากหลายของภาษาเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้
- ผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับวัฒนธรรมซึ่งแพร่อยู่ในภาษาต่างประเทศ
- ผู้เรียนรับรู้บทบาทและธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรม
- ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับที่เหมาะสมเกี่ยวกับพัฒนาการของตน
- ผู้เรียนมีโอกาสที่จะจัดการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ต่อมาจนถึงศตวรรษที่ 21 จะเห็นว่าแนวโน้มในการนำเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นที่นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ อาทิ Osuna & Meskill (1998) ซึ่งใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสอนวิชาสเปนขั้นพื้นฐานแก่นักศึกษา ส่วน Negretti (1999) ใช้การสนทนาผ่านเว็บ (Webchat) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการสนทนาภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ Nunan (1999) ได้ทดลองการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาโทผ่านทางเว็บและ Hulstijn (2000) ได้ศึกษาถึงบทบาทของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ต่อความเป็นอัตโนมัติในการเรียนรู้

ความสำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษบนเครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนได้เรียนตามหลักสูตรและรู้จักค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้ด้วยตัวเองเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ผลที่ได้คือการสร้างความเจริญเติบโตและการพัฒนาประเทศ

2.3 การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

การสอนภาษาต่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ การเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะทางภาษา (Skills getting) และการใช้ทักษะ (Skills using) กิจกรรมที่ใช้เป็นลักษณะการสร้างทักษะ มีเป้าหมายให้ได้มาซึ่งความรู้ (Cognition) เกี่ยวกับเสียง ตัวอักษร การเรียงร้อยของเสียงและตัวอักษร ตลอดจนการเข้าสู่กฎเกณฑ์โครงสร้างและหน้าที่ทางภาษา แม้ว่าจะมีการใช้ภาษาเพื่อสื่อความก็เป็นการสื่อความในลักษณะกึ่งจริง (Pseudo communication) เพื่อฝึกให้ออกเสียงและใช้ตลอดจนเรียบเรียงประโยคเข้าสู่บริบท การสอนโดยขั้นตอนนี้ถูกควบคุมโดยลักษณะของกิจกรรมเอง การใช้ทักษะทางภาษาในขั้นตอนที่สองเป็นการใช้ภาษาที่มีความเป็นอิสระและมีความหลากหลายมากขึ้น กิจกรรมลักษณะการใช้ทักษะเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องสามารถรับรู้เข้าใจข้อความที่สื่อสารกัน และสามารถพูดในความหมายที่ต้องการสื่อความได้

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศไทยนับเป็นสิ่งที่ยากที่ผู้เรียนต้องฝึกเพื่อให้เกิดทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสาร เพราะนอกชั้นเรียนแล้วผู้เรียนไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับภาษานั้น ๆ เลย โดยเฉพาะทักษะการพูดและเขียน อย่างไรก็ตาม วิธีการ

เรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและสื่อความหมายทางภาษา ความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องสร้างทักษะและใช้ทักษะทางภาษาต่างประเทศนอกชั้นเรียนเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้การจัดระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนช่วยส่งเสริมแนวทิศทางการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองในการเรียนรู้สิ่งที่มีอยู่ในหลักสูตร อีกทั้งเป็นการเสริมทักษะทางภาษาของผู้เรียนให้ดีขึ้น และมีโอกาสศึกษาสิ่งที่มีอยู่ในสนใจนอกเหนือหลักสูตรได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ การรู้จักวิธีที่จะแก้ไขหรือปรับปรุงตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความกระตือรือร้นสนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเองต่อไปโดยไม่ต้องมีครูสั่งไม่ว่าจะเป็นการเรียนภาษาต่างประเทศหรือการเรียนอื่น ๆ

การเรียนรู้ภาษาที่สอง (Second language acquisition) เป็นกระบวนการเรียนรู้ภาษาหนึ่งนอกเหนือจากภาษาแม่ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาต่างประเทศในเยอรมัน ภาษาที่สองที่ใช้เป็นภาษาราชการ และเป็นภาษาที่ใช้สอนในโรงเรียน เช่น ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาที่สองในสิงคโปร์ การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอยู่ภายในมีอยู่ 3 ประการด้วยกัน (Dulay, Burt, and Krashen; 1982) ผู้เรียนมีการจัดระบบกฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งระบบนี้จะพัฒนาไปตามความลึกซึ้งในการเรียนรู้ กระบวนการประการแรกเกี่ยวข้องกับสภาวะอารมณ์ และแรงจูงใจซึ่งรวมเรียกว่า Affective filter กระบวนการที่สองคือ สภาวะที่มีการจัดการข้อมูลภาษาที่สอง ที่ได้รับรู้หรือเรียนรู้ ซึ่งมีการจัดให้เป็นโครงสร้างที่เป็นระบบและมีการประยุกต์ใช้เมื่อมีการใช้ภาษา ซึ่งเรียกว่า Organizer กระบวนการนี้จะมีลักษณะคล้ายกัน แม้ว่าผู้เรียนจะมาจากภาษาแม่ที่ต่างกัน กระบวนการสุดท้ายคือ Monitor เป็นกระบวนการปรับแต่งกฎเกณฑ์ทางภาษาในขณะที่มีการใช้ภาษา ความเข้มของการใช้ Monitor ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนมีความรู้สึกตระหนัก (Conscious) ต่อการใช้ภาษาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมากเท่าใด ถ้าผู้เรียนมีความรู้สึกตระหนักในส่วนนี้มาก กระบวนการ Monitor ก็จะทำงานมากนั่นเอง

ด้วยความคิดที่ว่าภาษาคือเครื่องมือในการสื่อความหมาย และผู้ที่รู้ภาษาคือผู้ที่สามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามประเพณีปฏิบัติของสังคมภาษานั้น ๆ ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารขึ้น Widdowson (1978) เห็นด้วยว่าการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้ทั้งไวยากรณ์ของภาษา และรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การใช้ภาษาอย่างเหมาะสม ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศคือ ความสามารถเลือกรูปแบบของภาษาไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการสื่อสาร สามารถเชื่อมโยงประโยคต่าง ๆ เข้ากันให้เป็นข้อความที่สัมพันธ์กันได้ดี และผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีการใช้ภาษาในสภาพการณ์ปกติได้อย่างเหมาะสม

2.4 รูปแบบการเรียนรู้

ในกระบวนการเรียนการสอน มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่สามรูปแบบ คือ 1) ผู้สอนเป็นผู้กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้บางส่วน 3) ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในที่นี้จะขอกล่าวถึงรูปแบบที่สองและสาม ซึ่งสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดรูปแบบของการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญในตัวผู้เรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาและได้รับการแนะนำไปตามกระบวนการ ผู้เรียนถูกสอนให้รู้จักวางแผน และจัดการเรียนรู้ รู้จักทำงานร่วมกับผู้เรียนคนอื่น และรู้จักลงมือกระทำเพื่อการเรียนรู้ รู้จักตรวจสอบความก้าวหน้าและจัดแบ่งเวลา รูปแบบการเรียนรู้รูปแบบนี้เป็นลักษณะการปรึกษาและการให้ความสะดวกในการเรียนรู้ ฉะนั้นบทบาทของผู้สอนน่าจะครอบคลุมดังต่อไปนี้

- สร้างความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
- วิเคราะห์ให้เห็นถึงความต้องการของผู้เรียนและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้
- ให้ข้อมูลเนื้อหาที่ช่วยทำให้เกิดความสะดวกในการเรียนรู้
- เสนอแนะเอกสารกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้
- รับฟังความคิดและปัญหาของผู้เรียน ตอบสนองและให้ข้อคิดเห็น
- ปรับตัวผู้เรียนให้รู้จักควบคุมตนเองในการเรียนรู้และรู้จักประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เปิดโอกาสให้มีทางเลือกในการเรียนรู้
- ให้ความสนับสนุนเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเรียนรู้

ในส่วนตัวผู้เรียนเองต้องเป็นผู้มีแรงจูงใจ ตั้งตัวและว่องไว กระนั้นก็ดีสิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นไปได้ถ้าผู้สอนไม่จัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นเพียงพอ

รูปแบบการเรียนรู้อีกรูปแบบคือผู้เรียนกำหนดและรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนได้รับการสอนให้รู้จักคิดตัดสินใจว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องเรียนรู้ รู้จักกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง และนำพาตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนรู้ว่าตัวเองจะจัดแบ่งเวลา จะใช้ความพยายามเท่าใดและใช้แหล่งความรู้ใดเพื่อประโยชน์ของการเรียนรู้ รวมทั้งรู้ว่าประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างไร อีกทั้งผู้เรียนยังจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้บางส่วนหรือทั้งหมดด้วย นั่นก็คือ ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมโดยตรงในการดำเนินการเรียน ในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งในที่สุดแล้วกระบวนการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตัวเอง

ในการนี้บทบาทของผู้สอนควรจะครอบคลุมประเด็นสำคัญ (Gibbons, 1993) ดังนี้

1. ฝึกผู้เรียนให้รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าสั่งให้ผู้เรียนทำ
2. แสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าควรเรียนอย่างไรมากกว่าบอกว่าควรเรียนอะไร
3. สอนผู้เรียนให้รู้จักทักษะของการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและให้คำแนะนำผู้เรียนเมื่อมีอุปสรรค

วิธีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและสื่อความหมายทางภาษา การจัดระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน มีส่วนช่วยส่งเสริมแนวคิดของการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองในการเรียนรู้สิ่งที่มีอยู่ในหลักสูตร อีกทั้งเป็นการเสริมทักษะทางภาษาของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น และมีโอกาสศึกษาสิ่งที่ผู้เรียนสนใจนอกเหนือหลักสูตรเพิ่มเติมได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามค่านิยมในสังคมของเรากำหนดว่าในการศึกษา ผู้เรียนต้องได้รับการสั่งสอน ฉะนั้นบทบาทของครูจึงเป็นลักษณะผู้ควบคุม ผู้ถ่ายทอดความรู้เนื้อหาและเป็นผู้เลือกและกำหนดกิจกรรมในการเรียนการสอน ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนก้าวขึ้นเป็นขั้นๆ ตามที่ถูกกำหนดกรอบไว้ การเรียนการสอนแบบนี้ไม่ปูพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนภาษาของผู้เรียนให้รู้จักฝึกตนเองและมีความรับผิดชอบ ทำให้การเรียนรู้วิชาประเภททักษะถูกขวางกั้นด้วยการไม่ได้เข้าร่วมและขาดการเสริมแรงด้วยตัวเอง ในกระบวนการเรียนความสำเร็จในการเรียนรู้ส่วนหนึ่งที่สำคัญมาจากความรับผิดชอบ แรงจูงใจ และทัศนคติของผู้เรียน ปัจจุบันบทบาทของผู้สอนเปลี่ยนแปลงไปโดยเป็นทั้งผู้กำกับดูแล และผู้ให้ความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นอิสระและมีความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนมากขึ้น

ดังนั้นการสอนภาษาคือการสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอน และมีความยืดหยุ่นเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากประเด็นต่าง ๆ การเรียนแบบที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Student involvement) ทำให้ผู้เรียนสัมผัสถึงความสำเร็จในการเรียนรู้และมีแรงจูงใจต่อเนื่อง (Resultative motivation) เช่น ใช้ภาษาได้ อ่านเข้าใจ เขียนรู้เรื่อง หรือฟังออก ในความเป็นจริงผู้เรียนไทยส่วนมากไม่กล้าพูดภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษเพราะเกรงว่าจะผิด ส่วนหนึ่งเกิดจากความคาดหวังในชั้นเรียนที่เน้นความถูกต้องแม่นยำในการใช้ภาษา ดังนั้นการเรียนการสอนต้องเปิดโอกาสให้มีการใช้ภาษาของผู้เรียน (Interlanguage) เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความเป็นอัตโนมัติหรือความเป็นธรรมชาติในการเข้าใจหรือใช้ภาษาได้มากขึ้น

ผลกระทบจากองค์ความรู้ใหม่ที่มีต่อองค์กรและบุคคลในองค์กรมีดังนี้คือ ในส่วนของผู้สอนมีการสอนโดยตรงลดลง ซึ่งก็จะส่งผลทำให้อาจารย์ได้ทำหน้าที่อื่นได้มากขึ้น นั่นคือการวิจัยและบริการวิชาการต่อชุมชน ผลกระทบต่อผู้เรียน คือ สร้างการเชื่อมต่อช่องว่างของการเรียนรู้ (Learning gap) ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบและเกิดประสบการณ์การใช้ภาษาจากการปฏิสัมพันธ์

ความสำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเช่น ภาษาอังกฤษ ให้ชุมชนท้องถิ่นแบกรับภาระการเรียนรู้ โดยยึดหลักการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้โอกาสผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองในลักษณะของการแสวงหาความรู้ ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ลักษณะการเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือกระทำในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้ความคิดความเข้าใจมีมากขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้ที่มีความหมายของตนเองมากขึ้น

2.5 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ศึกษาธิการ, 2546) ไม่ได้ระบุเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยตรง เพียงแต่กำหนดกว้าง ๆ ใน มาตรา 23 ข้อ 4 ให้ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา “มีความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง” (เล่มเดียวกัน, หน้า 11)

มาตรา 24 (เล่มเดียวกัน, หน้า 12) ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ในด้านหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ตามมาตรา 28 ระบุว่าให้มีลักษณะหลากหลาย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ให้มี “ความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และ ความรับผิดชอบต่อสังคม” (เล่มเดียวกัน, หน้า 13) ส่วนสาระของหลักสูตรระดับอุดมศึกษานั้น นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม (เล่มเดียวกัน, หน้า 13)

จากพระราชบัญญัติการศึกษา จะเห็นได้ว่าไม่มีมาตราใดกล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยตรง เพียงแต่เน้นให้จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก (มาตรา 23 หน้า 11) และให้ผู้เรียนได้รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 7 หน้า 5) ดังนั้นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้จุดมุ่งหมายบรรลุผลอย่างดียิ่งก็คือ การเรียนภาษาต่างประเทศ ถึงแม้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะไม่ได้ระบุไว้โดยตรงก็ตาม แต่กระทรวงศึกษาธิการก็ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาภาษาต่างประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

2.6 หลักสูตรภาษาต่างประเทศระดับต่าง ๆ

ภาษาต่างประเทศในระดับต่าง ๆ จะเน้นภาษาอังกฤษเป็นหลัก ดังนั้นหลักสูตรที่กล่าวถึงต่อไปนี้จะเน้นหลักสูตรภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ

2.6.1 หลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ พ.ศ. 2544 ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ พ.ศ. 2544 นี้มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ ประการที่หนึ่งคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลัก (Standard-based Curriculum) (กรมวิชาการ, 2546, หน้าคำชี้แจง) ครูจึงต้องเน้นสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ครูสอน ลักษณะอีกประการหนึ่ง คือ หลักสูตรมีความยืดหยุ่น ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สามารถจัดทำและพัฒนาหลักสูตรที่เป็นเนื้อหาของท้องถิ่นเพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการได้ 30% ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมเมื่อผู้เรียน เรียนจบ 12 ปี ทั้ง 8 กลุ่มสาระ คือ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะการงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

หลักสูตรภาษาต่างประเทศได้กำหนดโครงสร้างตามระดับความสามารถทางภาษา และพัฒนาการของผู้เรียน (Proficiency-based) เป็นสำคัญ โดยจัดแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

- 1) ช่วงชั้น ป.1-3 ระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory Level)
- 2) ช่วงชั้น ป.4-6 ระดับต้น (Beginner Level)
- 3) ช่วงชั้น ม.1-3 ระดับกำลังพัฒนา (Developing Level)
- 4) ช่วงชั้น ม.4-6 ระดับก้าวหน้า (Expanding Level)

เนื้อหาสาระที่หลักสูตรกำหนดมี 4 สาระคือ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communications)

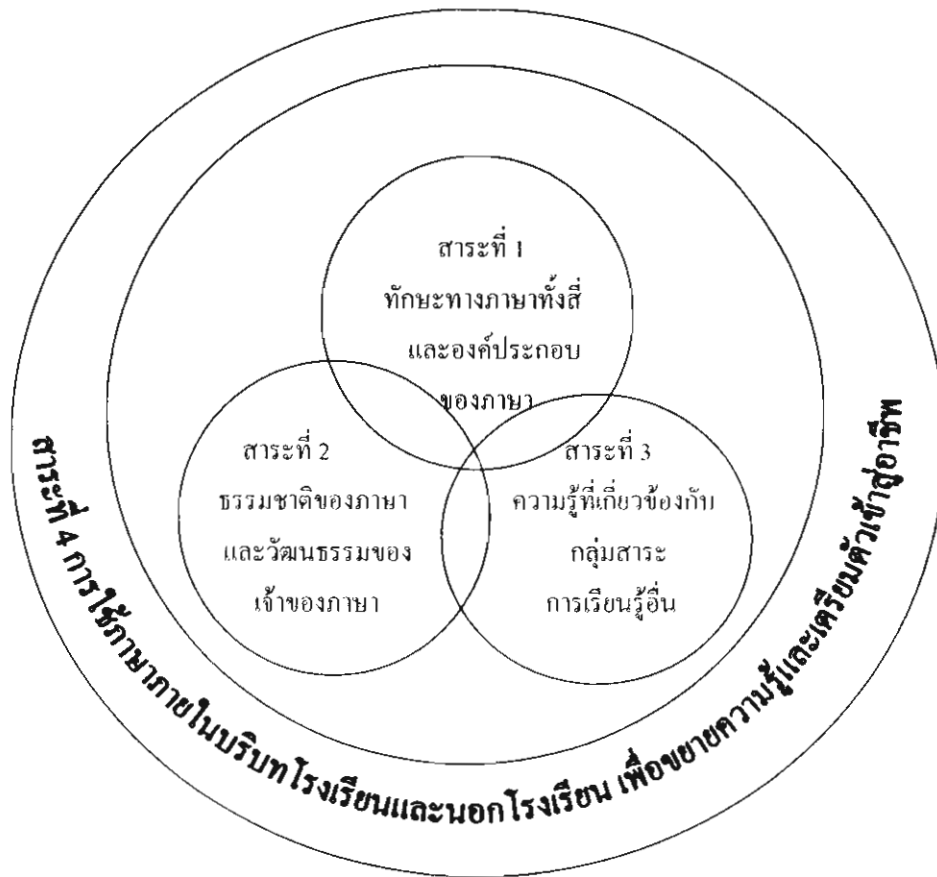
สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม (Cultures)

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (Connections)

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนโลก

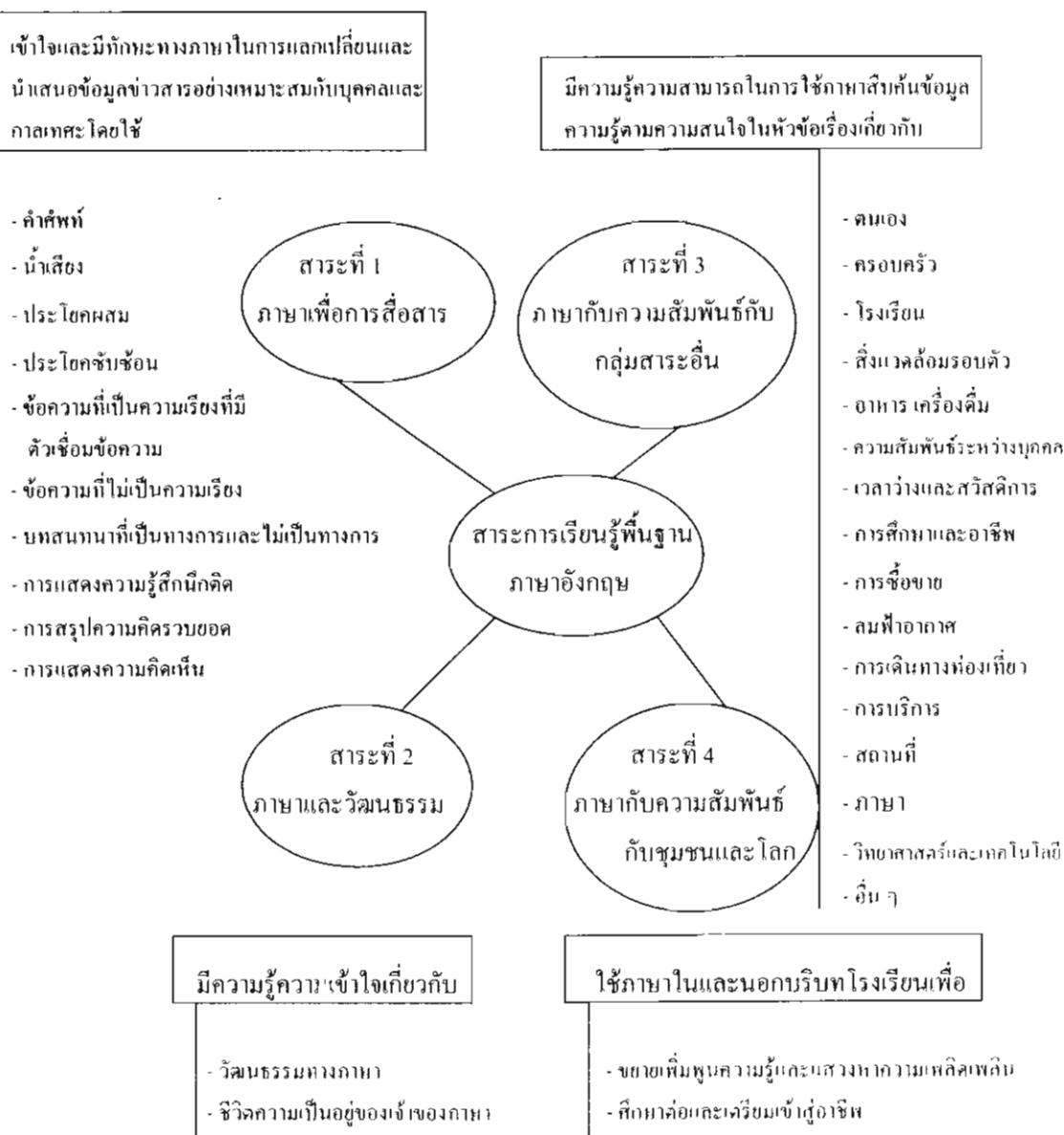
ในการจัดการเรียนการสอนนั้น สาระทั้งหมดควรนำไปสอนทุกระดับชั้น ในลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาทุกด้าน ดังแสดงตามแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบมโนทัศน์ (Concept) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ทั้งสี่สาระ (Strands) เป็นกรอบความรู้ที่ต้องบูรณาการไปด้วยกันในการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรคาดหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีแล้ว จะมีความรู้ความสามารถขั้นต่ำตามผังมโนทัศน์ของสาระการเรียนรู้พื้นฐานดังต่อไปนี้

2.6.2 หลักสูตรภาษาต่างประเทศระดับอาชีวศึกษา

เป็นลักษณะภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับงานด้านคหกรรม ภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจ โดยผู้เรียนจะได้เรียนภาษาอังกฤษพื้นฐานก่อน การเรียนภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยใช้เวลาสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง

2.6.3 หลักสูตรภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษา

ในระดับอุดมศึกษามีปรัชญาในการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ หมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

จากปรัชญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สิ่งที่จะช่วยให้บัณฑิตมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และความสามารถสื่อสารได้ส่วนหนึ่งคือ วิชาภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งตามหลักสูตรแล้ว ภาษาอังกฤษจัดอยู่ในหมวดการศึกษาทั่วไป ซึ่งจัดให้เรียน 12 หน่วยกิต โดยจัดให้เรียนในชั้นปีที่ 1 และที่ 2 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปีที่ 1 จำนวน 6 หน่วยกิต มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ด้านการเขียน การฟัง การพูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่าน เพื่อให้นักศึกษาใช้ภาษาสื่อความหมายในการเรียนวิชาอื่น ๆ และในชีวิตประจำวันได้

ปีที่ 2 จำนวน 6 หน่วยกิต มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษที่ใช้ในบทความ และตำราทางด้านสาขาวิชาที่นักศึกษาเรียน

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ภาษาอังกฤษสำหรับการใช้ในชีวิตประจำวัน และภาษาอังกฤษเทคนิค สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้านวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่นักศึกษาเรียนในคณะของตน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในเขตการศึกษา 7 มีไม่มากนัก ที่มีทั้งหมดเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาอังกฤษทั้งสิ้น งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ดังจะได้สรุปดังต่อไปนี้

2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอน มี 2 เรื่อง คือ สนใจ ไชยบุญเรือง เขารัตน์ การพานิช และรัชชัย ไชยบุญเรือง (2539) และวิทยานิพนธ์ของ สุภาวดี นวมทอง (2539)

สนใจ ไชยบุญเรือง และคณะ (2539) ได้ศึกษาปัญหาในการสอนและความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนวน 172 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากครูในกลุ่มครูที่สอนในโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองและกลุ่มครูที่สอนในโรงเรียนในอำเภออื่น ๆ ของแต่ละจังหวัด ผลจากการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุมากกว่า 40 ปี มีภาระงานสอนตั้งแต่ 6-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ประสบปัญหาในการเรียนการสอนโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อคือ

1) สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับตัวครูที่สำคัญมีดังนี้ คือ ไม่มีความมั่นใจในการใช้ทักษะทางการพูด ไม่ค่อยได้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ไม่รู้วิธีสอนที่จะให้บรรลุตามจุดประสงค์ ไม่มีเวลาเตรียมการสอน และไม่มีจิตวิทยาในการสอนภาษาต่างประเทศ

2) สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนที่สำคัญ คือ มีความรู้พื้นฐานทางด้านภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน ไม่ชอบภาษาอังกฤษ มีปัญหาในการฟังภาษาอังกฤษ มีปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษ ไม่มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ มีปัญหาในการออกเสียงภาษาอังกฤษ และมีปัญหาในการเขียนภาษาอังกฤษ

3) สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับหลักสูตรและแบบเรียนมีดังนี้ กิจกรรมในหลักสูตรบางเรื่องปฏิบัติไม่ได้ เนื้อหาไม่เหมาะสมกับนักเรียนในท้องถิ่นและสภาพสังคมไทย เนื้อหาในหลักสูตรมีมากเกินไป เนื้อหาในหลักสูตรไม่เรียงตามลำดับความยากง่าย เนื้อหาในหลักสูตรไม่ทันสมัย และแบบเรียนไม่น่าสนใจ

4) สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการสอนที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นมีมากเกินไป สื่อการสอนไม่เพียงพอ งบประมาณให้ครูไปอบรมสัมมนามีน้อย ไม่มีที่ปรึกษาทางภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ สภาพห้องเรียนไม่เหมาะกับการเรียนภาษา ไม่มีงบประมาณให้ครูได้จัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร และโรงเรียนอยู่ห่างไกลแหล่งข้อมูลทางภาษา

ส่วนสุภาวดี นวมทอง (2539) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาปีที่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 196 คน ผลการวิจัย พบว่า

1) ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอน คือ โรงเรียนต่าง ๆ มีสื่อการสอนจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการ สื่อที่ครูผลิตขึ้นส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการทดลองใช้ จึงทำให้ขาดประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการผลิต คือ ครูผู้สอนขาดความรู้และขาดบุคลากรที่มีความรู้มาช่วยแนะนำการผลิต ครูผู้สอนไม่มีเวลาเพียงพอในการผลิตและขาดงบประมาณช่วยสนับสนุน ในด้านอาคารสถานที่ ขาดปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอน ห้องเรียนบางห้องไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อการสอนบางชนิด ประกอบกับมีนักเรียนมากเกินไปอีกด้วย ในด้านการบริหารสื่อการสอน โรงเรียนไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงนอกจากนั้นยังไม่มี การสำรวจความต้องการสื่อของ ผู้สอน การขอใช้สื่อการสอนยุ่งยากซับซ้อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการนิเทศ ขาดการ

ประชาสัมพันธ์ ขาดแคลนอุปกรณ์ที่จะใช้กับสื่ออื่น ๆ ปัญหาการใช้สื่อการสอน คือ ครูยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อ และเกรงว่าใช้สื่อแล้วจะได้เนื้อหาน้อย ทำให้สอนไม่ทันตามหลักสูตร

2) ในด้านความต้องการ พบว่า ครูมีความต้องการมากที่สุดทุกด้าน เช่น ความต้องการเกี่ยวกับการผลิต คือ งบประมาณ อุปกรณ์ บุคลากร ปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้สื่อการสอน ความต้องการสื่อตามจุดประสงค์รายวิชา มีความต้องการสื่อที่พัฒนาความสามารถ ความสนใจ และส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่าน เช่น สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา แบบเรียนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ตลอดจนสื่อการสอนที่ส่งเสริมทักษะในการฟัง พูด อ่านและเขียน และเรียนรู้วัฒนธรรมที่สอดคล้อง เช่น ม้วนเทปประกอบบทเรียน เพลงพื้นบ้าน เพลงประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และห้องปฏิบัติการทางภาษา ส่วนความต้องการเกี่ยวกับสื่อทั่วไป ครูมีความต้องการสื่อประเภทวัสดุ รองลงมา คือ สื่อประเภทเครื่องมือ และสื่อประเภทกิจกรรมและเทคนิคการใช้สื่อการสอน

2.7.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน

จากวิทยานิพนธ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 83 เรื่อง มี 6 เรื่อง ที่เก็บข้อมูลในจังหวัดของการศึกษา 7 และทุกเรื่องเป็นการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบต่าง ๆ และ ผลจากการวิจัยทั้งหมดเหล่านี้ล้วนสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าการเรียนโดยใช้รูปแบบปกติทั้งสิ้น งานวิจัยเหล่านี้จัดเป็นกลุ่มตามจังหวัดที่ทำการวิจัย ดังนี้

- จังหวัดกาฬสินธุ์

วรุณี อุณบุญ (2540) พัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยเน้นการเรียนแบบร่วมมือเรียนรู้ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รัตติยา ภูมิสายคร (2540) พัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นิพนิตา กุลจิต (2536) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และอัจฉรา สินธุโคตร (2543) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- จังหวัดยโสธร

ศศิวิมล ผาสุข (2539) พัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดมโนคติของบูรณาการกับการสอนตามปกติ

- จังหวัด อำนาจเจริญ

ธรรมาวดี ปาวะชัย (2543) ศึกษาผลการใช้สิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้าที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ และเป็นการวิจัยแบบ Cross-sectional Design โดยให้ครอบคลุมประเด็นการวิจัยเพื่อหาข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เขตพื้นที่การศึกษา 7 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในบทนี้จะครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การตรวจสอบข้อมูลในแบบสัมภาษณ์
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากโครงการวิจัยนี้ ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ นครพนม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มุกดาหาร อุบลราชธานี ยโสธร และอำนาจเจริญ และจังหวัดตัวอย่างที่สุ่มได้ ประกอบด้วย 3 จังหวัด คือ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร ดังนั้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้จึงได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนภาษาต่างประเทศ และผู้เรียนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาของ จังหวัดตัวอย่างทั้ง 3 จังหวัดข้างต้น

การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 สุ่มจังหวัดได้ 3 จังหวัด ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย และได้จังหวัดละ 3 อำเภอ อำเภอตัวอย่างของจังหวัดอุบลราชธานี ที่สุ่มได้คือ อำเภอเมือง อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอเขมราฐ อำเภอตัวอย่างของจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่สุ่มได้ คือ อำเภอเมือง อำเภอกุฉินารายณ์ และอำเภอกมลาไสย และอำเภอตัวอย่างของจังหวัดมุกดาหาร ที่สุ่มได้ คือ อำเภอเมือง อำเภอดงเจริญ และอำเภอดงหลวง

3.1.2 สุ่มสถานศึกษาในแต่ละอำเภอตัวอย่างของทุกจังหวัด ให้ครอบคลุมประเภทของสถานศึกษาทั้งระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้สุ่มให้ครอบคลุมขนาดของสถานศึกษาทั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก โดยดูจากจำนวนผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษาเป็นหลัก ตามข้อมูลที่ได้จาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (www.obec.go.th)

3.1.3 สุ่มสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในเขตเมือง (เทศบาล) และนอกเขตเมือง (นอกเขตเทศบาล)

3.1.4 สุ่มตัวอย่างสถานศึกษาในแต่ละโรงเรียนตัวอย่าง เพื่อให้ครอบคลุมสถาบัน รัฐบาล และสถาบันเอกชน โดยสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลได้สุ่มให้ครอบคลุมโรงเรียนขยายโอกาสด้วย

ทั้งนี้กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละระดับสถานศึกษา ดังนี้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาละ 1 คน
- 2) ผู้สอนภาษาต่างประเทศ สถานศึกษาละ 2 คน
- 3) ผู้เรียน สถานศึกษาละ 2 คน ยกเว้นระดับประถมศึกษา ไม่เก็บข้อมูล เนื่องจากผู้เรียนระดับประถมศึกษาอาจจะยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ได้

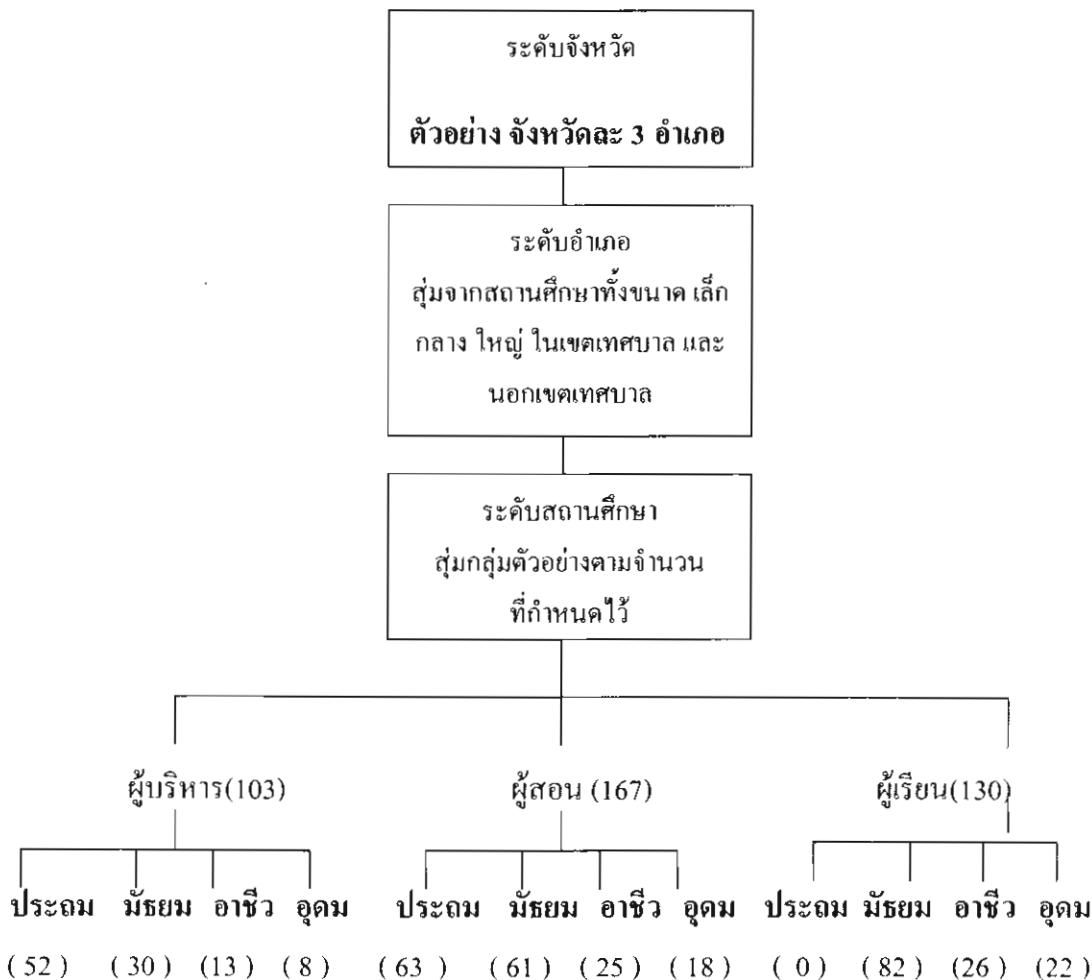
จำนวนตัวอย่างในการตอบแบบสัมภาษณ์

เขตการศึกษาที่ 7 ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ระดับประถมศึกษา 115 คน ระดับมัธยมศึกษา 173 คน ระดับอาชีวศึกษา 64 คน และระดับอุดมศึกษา 48 คน ดังสรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลทั้งหมดของเขตการศึกษา 7 โดยแบ่งตามระดับสถานศึกษาได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา	รวม
ผู้บริหาร	52	30	13	8	103
ผู้สอน	63	61	25	18	167
ผู้เรียน	-	82	26	22	130
รวม	115	173	64	48	400

วิธีการสุ่มตัวอย่างและอัตราส่วนผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสถานศึกษา สรุปได้ดังแผนภูมิ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ 3 ชุด สำหรับผู้บริหาร ผู้สอน และ ผู้เรียน ที่พัฒนามาจากแบบสำรวจโครงการวิจัย ในภาคเหนือและภาคใต้ แบบสัมภาษณ์เป็น (1) แบบเติมคำในช่องว่าง (2) แบบมาตราส่วนที่มีประมาณค่า 5 ระดับ (3) แบบจัดลำดับ และ(4) คำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ในการสร้างแบบสัมภาษณ์มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ภาษาต่างประเทศ จากเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2) กำหนดโครงสร้างและรูปแบบของแบบสัมภาษณ์

- 3) สร้างเครื่องมือ โดยจัดการประชุมนักวิจัยและเครือข่ายทั้ง 3 เขตการศึกษา จำนวน 3 ครั้ง

เพื่อระดมความคิด

- 4) นำเครื่องมือที่สร้างให้นักวิจัยทั้ง 3 เขตการศึกษา ร่วมกันตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข
- 5) นำเครื่องไปทดลองใช้กับสถานศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม
- 6) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่หาค่าความเชื่อมั่น

รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์แต่ละชุดมีดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร มีจำนวน 6 หน้า แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
- 2) แบบสัมภาษณ์ผู้สอน มีจำนวน 9 หน้า แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 ประสบการณ์การใช้ภาษาต่างประเทศที่สอน
 - ตอนที่ 3 สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอน
 - ตอนที่ 4 ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศที่สอน
 - ตอนที่ 5 การพัฒนาศักยภาพภาษาเป้าหมาย และการสอนภาษาต่างประเทศที่สอน
- 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เรียน มีจำนวน 6 หน้า แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศที่เรียน

3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

3.3.1 การเตรียมการเก็บข้อมูล

3.3.1.1 ประชุมนักวิจัย เพื่อซักซ้อมความเข้าใจในตัวแบบสัมภาษณ์ และการจัดบันทึกข้อมูลก่อนดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้มีการจัดประชุมทีมวิจัย ทีมเครือข่าย และพนักงานสัมภาษณ์ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์และคู่มือลงรหัสตลอดจนเทคนิคการสัมภาษณ์

3.3.1.2 ขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยต่อผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นแรก ค้นหาข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประเภท และ ขนาดของสถานศึกษาที่เป็นของทุกกลุ่มตัวอย่างของทุกจังหวัดจากอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์ แล้วโทรศัพท์ติดต่อสถานศึกษาแต่ละแห่งที่เลือกไว้ เพื่อเช็คความถูกต้องว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ และสถานศึกษานั้นๆมีคุณสมบัติตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าหากมีคุณสมบัติไม่ตรงจะทำการสุ่มเลือกใหม่ ถ้าหากมีคุณสมบัติตรงจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และแจ้งความประสงค์ว่าจะลงพื้นที่เพื่อขอสัมภาษณ์เก็บข้อมูล จากนั้นนัดวัน-เวลา ที่ทางสถานศึกษาสะดวกที่จะให้สัมภาษณ์

และแจ้งว่าจะส่งจดหมาย หรือโทรสารเกี่ยวกับรายละเอียดของการสัมภาษณ์ไปยังสถานศึกษานั้นๆ อีกครั้ง ขึ้นต่อไปคือส่งจดหมายหรือโทรสารขอความร่วมมือให้ข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่ได้ติดต่อไว้แล้ว โดยในจดหมายหรือโทรสารจะระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้และวัน-เวลาที่จะขอลงพื้นที่สัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังได้แนบเอกสารรายละเอียดข้อมูลบางส่วนที่ให้สถานศึกษาเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นโทรศัพท์เพื่อยืนยันว่าได้รับจดหมายหรือโทรสาร และยืนยันวัน-เวลาที่จะลงไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล

3.4 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลในแต่ละจังหวัด มีความแตกต่างกันดังนี้

1) จังหวัดอุบลราชธานี

เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีมีจำนวนสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากถึง 45 สถาบัน จึงมีการขอความร่วมมือให้เครือข่ายจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจำนวน 5 คน ร่วมกับนักวิจัยจำนวน 3 คนและพนักงานสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นจำนวน 7 คนในการเก็บข้อมูล

2) จังหวัดกาฬสินธุ์

สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 32 สถาบัน ดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลโดยนักวิจัยจำนวน 3 คนและพนักงานสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นจำนวน 8 คน

3) จังหวัดมุกดาหาร

สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 26 สถาบัน ดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลโดยนักวิจัยจำนวน 2 คนและพนักงานสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นจำนวน 4 คน

การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้สัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว คือนักวิจัยหรือพนักงานสัมภาษณ์ 1 คน ต่อ ผู้ให้ข้อมูล 1 คน และใช้เวลาประมาณ 30 นาทีสำหรับแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด

2) เพื่อให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจคำถามของแบบสัมภาษณ์ง่ายขึ้น ได้มีการถ่ายสำเนาแบบ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ดูในระหว่างการสัมภาษณ์ด้วย แต่ผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้กรอกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์เอง

ผู้ให้ข้อมูลมีสำเนาแบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้กรอกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์เอง

3.5 การตรวจสอบข้อมูลในแบบสัมภาษณ์

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง ได้มีการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์แต่ละชุดก่อนนำไปวิเคราะห์ หากพบว่าแบบสัมภาษณ์ชุดใดไม่สมบูรณ์ นักวิจัยก็จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้ง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด ลงรหัสข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทีมวิจัย ด้วยโปรแกรม SPSS ส่วนข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้จัดแยกเป็นประเด็น

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปความเรียงและตาราง ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สอน
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมีทั้งสิ้น 103 คน โดยเป็นสถานศึกษาที่สังกัดรัฐบาล 81 คน (78.6%) และเอกชน 22 คน (21.4%) ผู้บริหารที่ได้สัมภาษณ์มีอธิการบดี 1 คน รองอธิการบดีฝ่ายบริหารกิจการนักศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการ 48 คน ผู้ช่วยหรือผู้แทนผู้อำนวยการ 41 คน และหัวหน้าหมวดจำนวน 12 คน โดยเป็นผู้บริหารระดับประถมศึกษาจำนวน 52 คน ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 30 คน ระดับอาชีวศึกษาจำนวน 13 คน ระดับอุดมศึกษาจำนวน 8 คน

ระดับที่เปิดสอนภาษาต่างประเทศ

ในจำนวนสถานศึกษาที่สุ่มมา 103 แห่ง มีการเปิดสอนภาษาอังกฤษทุกระดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามภาษาต่างประเทศที่มีการเปิดสอนกับระดับสถานศึกษา

ภาษาต่างประเทศ ที่เปิดสอน	ระดับการศึกษาที่เปิดสอน							
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัดอุบลราชธานี								
ภาษาอังกฤษ	35	100.0	33	100.0	9	100.0	8	100.0
ภาษาฝรั่งเศส	-	-	2	6.1	-	-	-	-
ภาษาจีน	2	5.2	3	9.1	-	-	2	25.0
ภาษาญี่ปุ่น			4	12.1	2	22.2	2	25.0
จังหวัดมุกดาหาร								
ภาษาอังกฤษ	28	100.0	17	100.0	6	100.0	-	-
ภาษาญี่ปุ่น	-	-	2	11.8	-	-	-	-

ภาษาต่างประเทศ ที่เปิดสอน	ระดับการศึกษาที่เปิดสอน							
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัดกาฬสินธุ์								
ภาษาอังกฤษ	24	100.0	18	100.0	11	100.0	2	100.0
ภาษาฝรั่งเศส	-	-	1	5.6	-	-	-	-
ภาษาจีน	-	-	1	5.6	2	18.2	-	-
ภาษาญี่ปุ่น	-	-	2	11.1	2	18.2	-	-

นอกจากนั้นมีการเปิดสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับมัธยมศึกษา 3 แห่ง ที่จังหวัดอุบลราชธานี 2 แห่ง และกาฬสินธุ์ 1 แห่ง มีการเปิดสอนภาษาญี่ปุ่น ในระดับมัธยมศึกษา 8 แห่ง ที่จังหวัดอุบลราชธานี 4 แห่ง กาฬสินธุ์ 2 แห่ง และมุกดาหาร 2 แห่ง ในระดับอาชีวศึกษา 4 แห่ง และอุดมศึกษา 2 แห่ง ส่วนภาษาจีนมีสอนในระดับประถมศึกษา 2 แห่ง ที่จังหวัดอุบลราชธานี มัธยมศึกษา 4 แห่ง มัธยมศึกษา 4 แห่ง อาชีวศึกษา 2 แห่ง ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และอุดมศึกษา 2 แห่ง ที่จังหวัดอุบลราชธานี

จำนวนผู้สอนและผู้เรียนต่อห้อง

จำนวนผู้เรียนภาษาต่างประเทศในระดับประถมศึกษามีทั้งหมด 27,989 คน โดยมีจำนวนผู้เรียนต่อห้อง สูงสุด 51 คน และต่ำสุด 8 คน ในระดับมัศึกษามีทั้งหมด 44,676 คน โดยมีจำนวนผู้เรียนต่อห้อง สูงสุด 50 คน และต่ำสุด 13 คน ในระดับอาชีวศึกษามีทั้งหมด 21,474 คน โดยมีจำนวนผู้เรียนต่อห้อง สูงสุด 40 คน และต่ำสุด 25 คน และในระดับอุดมศึกษามีจำนวนทั้งหมด 24,074 คน โดยมีจำนวนผู้เรียนต่อห้อง สูงสุด 55 คน และต่ำสุด 20 คน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนผู้สอนและผู้เรียนภาษาต่างประเทศ จำแนกตามระดับสถานศึกษากับจังหวัดกลุ่มตัวอย่าง

ระดับ สถานศึกษา	อุบลราชธานี		มุกดาหาร		กาฬสินธุ์		รวม	
	จำนวน ผู้เรียน	จำนวน ผู้สอน	จำนวน ผู้เรียน	จำนวน ผู้สอน	จำนวน ผู้เรียน	จำนวน ผู้สอน	จำนวน ผู้เรียน	จำนวน ผู้สอน
ประถมศึกษา	12,452	106	7,392	118	8,145	110	27,989	334
มัธยมศึกษา	25,185	168	5,807	28	13,684	73	44,676	269
อาชีวศึกษา	14,213	28	3,832	11	3,429	12	21,474	51
อุดมศึกษา	19,834	67	-	-	4,240	15	24,074	82

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

แหล่งการเรียนรู้นอกชั้นเรียน

แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ใช้มากเป็นสองอันดับแรกในระดับประถมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา คือห้องสมุดและคอมพิวเตอร์ที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้ ส่วนระดับอุดมศึกษา แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้มากอันดับแรกคือ ห้องปฏิบัติการภาษา อันดับรองลงมาคือห้องสมุดและคอมพิวเตอร์ที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน/สถาบัน กับระดับสถานศึกษา

แหล่งการเรียนรู้	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ห้องสมุดของโรงเรียน/สถาบัน	42	100.0	40	100.0	13	100.0	7	87.5	102	99.0
ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยที่มีมุมหนังสือทางภาษา	12	25.0	23	76.7	5	38.5	3	37.5	44	42.7
คอมพิวเตอร์ที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้	41	78.8	30	100.0	12	92.3	7	87.5	90	87.4
โปรแกรมการสอนภาษาต่างประเทศ	23	44.2	15	50.0	6	46.2	6	75.0	50	48.5
ห้องปฏิบัติการทางภาษา	36	69.2	21	70.0	10	76.9	8	100.0	75	72.8
ศูนย์เรียนภาษาด้วยตนเอง	4	7.7	10	33.3	6	46.2	5	62.5	25	24.3

จำนวนของกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ที่มีมุมหนังสือภาษาต่างประเทศมีเพียง 13 แห่ง (25%) เช่นเดียวกับระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่มีเพียง 5 แห่ง (38.5%) และ 3 แห่ง (37.5%) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาระดับมัศึกษามีมุมหนังสือทางภาษาสูงสุดคือ 23 แห่ง (76.7%) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามการมีห้องสมุดของหมวดวิชาที่มูมนหนังสือทางภาษากับระดับสถานศึกษา

ประเด็น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มี	13	25.0	23	76.7	5	38.5	3	37.5	44	42.7
ไม่มี	39	75.0	7	23.3	8	61.5	5	62.5	59	57.3
รวม	52	100.0	30	100.0	13	100.0	8	100.0	103	100.0

ในส่วนของศูนย์การเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง สถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีศูนย์ดังกล่าวเพียง 4 แห่ง (7.7%) ระดับอุดมศึกษามี 5 แห่ง (62.5%) ส่วนสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา มีศูนย์ดังกล่าว 33.3% และ 46.2% ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามการมีศูนย์เรียนรู้ภาษาด้วยตนเองในสถานศึกษากับระดับสถานศึกษา

ประเด็น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มี	4	7.7	10	33.3	6	46.2	5	62.5	25	24.3
ไม่มี	48	92.3	20	66.7	7	53.8	3	37.5	78	75.7
รวม	52	100.0	30	100.0	13	100.0	8	100.0	103	100.0

ในส่วนของการกำหนดนโยบายการสอนภาษาต่างประเทศ ทุกระดับกำหนดนโยบายตามแผนการศึกษาภาคบังคับของหลักสูตร ในระดับประถมและมัธยมจัดนโยบายตามความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองเป็นลำดับรองลงมา ขณะที่ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา การกำหนดนโยบายเป็นไปตามตลาดแรงงานมาเป็นอันดับรอง ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามการกำหนดนโยบายการสอนภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา

ประเด็น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตามแผนการศึกษาบังคับของหลักสูตร	52	100.0	30	100.0	13	100.0	7	87.5	102	99.0
ตามความต้องการของผู้เรียน	18	34.6	16	53.3	4	30.8	4	50.0	42	40.8
ตามความต้องการของผู้ปกครอง	18	34.6	15	50.0	-	-	-	-	33	32.0
ตามความต้องการของตลาดแรงงาน	9	17.3	9	30.0	7	53.8	7	87.5	32	31.1

ในส่วนของกิจกรรมการหาข้อมูลความต้องการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้สอนมาจากกิจกรรมอบรมหลักสูตร/ การสอนเป็นอันดับต้นในทุกระดับ รองลงมาคือมาจากกิจกรรมสัมมนา ขณะที่ระดับอาชีวศึกษาหาข้อมูลความต้องการจากกิจกรรมชมรมเพื่อเสนอสิ่งที่ต้องการเป็นอันดับ 2 ด้วย และส่วนระดับอุดมศึกษาใช้กิจกรรมการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ/ผู้สอนเสนอขอเป็นอันดับที่ 2 เช่นกัน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามกิจกรรมการหาข้อมูลความต้องการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้สอนกับระดับสถานศึกษา

ประเด็น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมแบบสำรวจความต้องการจากกรมวิชาการ/สถาบัน	12	26.7	4	15.4	2	18.2	1	14.3	19	21.3
กิจกรรมสัมมนา	28	62.2	18	69.2	4	36.4	2	28.6	52	58.4
กิจกรรมอบรมหลักสูตร/การสอน	31	68.9	20	76.9	5	45.5	4	57.1	60	67.4
กิจกรรมจัดชมรมเสนอสิ่งที่ต้องการ	12	26.7	6	23.1	4	36.4	1	14.3	23	25.8
กิจกรรมการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ/ผู้สอนเสนอขอ	9	20.0	1	3.8	1	9.1	2	28.6	13	14.6

ส่วนกิจกรรมพัฒนาศักยภาพทางภาษาต่างประเทศของผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพทางภาษาทุกระดับใช้กิจกรรมประชุมสัมมนา/อบรมเป็นอันดับแรกคือ 98% ในระดับประถมศึกษา 92.6% ในระดับมัธยมศึกษา 100% ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา การศึกษาเอกสารเพื่อพัฒนาศักยภาพทางภาษาของผู้สอน เป็นกิจกรรมในระดับรองลงมาคือ ของประถมศึกษา 62.7% ระดับมัธยมศึกษา 70.4% ระดับอาชีวศึกษา 38.5% และระดับอุดมศึกษา 57.1% เป็นที่น่าสังเกตว่า กิจกรรมเชิญอาสาสมัครชาวต่างชาติเข้าร่วมกิจกรรมในสถานศึกษา ไม่มีเลยในทุกระดับยกเว้นระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีเพียง 7.4% ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามกิจกรรมพัฒนาศักยภาพทางภาษาต่างประเทศของผู้สอน
กับระดับสถานศึกษา

กิจกรรม พัฒนาศักยภาพ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จัดส่งไปต่างประเทศ เช่น โครงการ AFS/การศึกษา ดูงาน	4	7.8	7	25.9	1	7.7	2	28.6	14	14.3
ศึกษาเอกสาร	32	62.7	19	70.4	5	38.5	4	57.1	60	61.2
กิจกรรมประชุมสัมมนา/ อบรม	50	98.0	25	92.6	13	100.0	7	100.0	95	96.9
กิจกรรมเข้าค่าย ภาษาต่างประเทศ	22	43.1	19	70.4	2	15.4	1	14.3	44	44.9
กิจกรรมเชิญอาสาสมัคร ชาวต่างชาติมาร่วม กิจกรรมในสถานศึกษา	-	-	2	7.4	-	-	-	-	2	2.0
กิจกรรมสนับสนุนการ เรียนต่อ	-	-	-	-	1	7.7	-	-	1	1.0

สำหรับแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษา ในระดับประถมศึกษา คือ การจัดสรรเพื่อซื้อสื่อการสอน เช่น ซีดี มากถึง 94.1% และหนังสือ 92.2% ระดับมัธยมศึกษาจัดสรรงบประมาณเป็นการซื้อหนังสือและการอบรม/ดูงาน 100.0% และ 96.6% ตามลำดับ ส่วนในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา จัดสรรงบประมาณไปในการซื้อหนังสือ 100% ทั้งสองระดับและซื้อสื่อการสอน เช่น ซีดี 92.3% และ 87.5% ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า การตั้งชมรมภาษาต่างประเทศและจัดโครงการ/กิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษายังมีน้อยในทุกระดับ จำนวนรวมก็ 1% และ 5% เท่านั้น ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน
ภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา

แนวทางการจัดสรร	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อหนังสือ	47	92.2	29	100.0	13	100.0	8	100.0	97	96.0
อบรม/ดูงาน	43	84.3	28	96.6	12	92.3	6	75.0	89	88.1
บำรุงศูนย์การศึกษา ห้องเรียนห้องสมุด	17	33.3	20	69.0	6	46.2	5	62.5	48	47.5
ส่งนักเรียนแข่งขันทักษะ ทางภาษา	39	76.5	26	89.7	9	69.2	5	62.5	79	78.2
ซื้อสื่อการสอน เช่น CD	48	94.1	27	93.1	12	92.3	7	87.5	94	93.1
จัดโครงการ/กิจกรรม พัฒนาทักษะทาง ภาษาต่างประเทศ	2	3.9	2	6.9	1	7.7	-	-	5	5.0
จ้างครูชาวต่างประเทศมา สอน	-	-	2	6.9	-	-	-	-	2	2.0
ตั้งชมรมภาษาต่างประเทศ	-	-	1	3.4	-	-	-	-	1	1.0
ติดตั้งอินเตอร์เน็ต	1	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0

รูปแบบแผนงาน/การจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศดังแสดงใน
ตารางที่ 49 ของในระดับประถมศึกษา และอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการวางแผนการเรียนแบบ
บูรณาการ 86.3% และ 92.3% ตามลำดับส่วนในระดับมัธยมศึกษาเป็นการทำวิจัยในวัยเรียน 89.3%
ในระดับอุดมศึกษาจะเน้นไปที่จัดนิทรรศการเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ (75%) ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามรูปแบบแผนงาน/กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน
ภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา

รูปแบบแผนงาน/ กิจกรรมสนับสนุน	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าค่าย	31	60.8	19	67.9	6	46.2	4	50.0	60	60.0
จัดนิทรรศการเกี่ยวกับ ภาษาต่างประเทศ	39	76.5	24	85.7	8	61.5	6	75.0	77	77.0
ทำการวิจัยในชั้นเรียน	28	54.9	25	89.3	8	61.5	5	62.5	66	66.0
วางแผนการเรียนแบบ บูรณาการ	44	86.3	23	82.1	12	92.3	5	62.5	84	84.0
สร้างเครือข่ายกับ ต่างประเทศของบุคลากร	10	19.6	14	50.0	5	38.5	4	50.0	33	33.0
งานปีใหม่/คริสต์มาส	31	60.8	24	85.7	8	61.5	4	50.0	67	67.0
แข่งขันภาษาต่างประเทศ	37	72.5	23	82.1	10	76.9	5	62.5	75	75.0
โครงการละคร ภาษาต่างประเทศ	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
ตั้งชมรมภาษาต่างประเทศ	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
โครงการภาษาอังกฤษ วันละคำ	5	9.8	-	-	-	-	-	-	5	5.0

ในส่วนของการติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
ทุกระดับใช้แนวทางการกรอกแบบประเมินมากที่สุดคือ ระดับประถมศึกษา 79.2% มัธยมศึกษา
85.7% อาชีวศึกษา 81.8% และอุดมศึกษา 100% และใช้แนวทางสรุปผลจากผู้ปกครองเป็นลำดับ
รองลงมาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่วนระดับอาชีวศึกษาใช้แนวทางสังเกตการณ์ การ
เข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน 36.4% ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามแนวทางการติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
การสอนภาษาต่างประเทศกับระดับสถานศึกษา

ประเด็น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แนวทางการกรอบแบบประเมิน	38	79.2	24	85.7	9	81.8	8	100.0	79	83.2
แนวทางการสรุปจากผู้ปกครอง	18	37.5	11	39.3	1	9.1	-	-	30	31.6
แนวทางการสังเกตการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน	4	8.3	-	-	4	36.4	-	-	8	8.4
แนวทางการที่ผู้สอนจัดทำรายงานการติดตามในชั้นเรียน	4	8.3	3	10.7	-	-	-	-	7	7.4
แนวทางการประชุม/สัมมนาสรุปผล	5	10.4	4	3.6	-	-	-	-	6	6.3

ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรหรือเปลี่ยนแปลงรายวิชาที่เปิดสอนส่วนใหญ่ทุกระดับมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สถานศึกษามากกว่าร้อยละ 80 มีการสนับสนุนผู้สอนภาษาต่างประเทศในด้านการฝึกอบรมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ยกเว้นระดับอุดมศึกษาที่มีเพียง 50% เท่านั้น ในด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนาประมาณ 70% ของทุกระดับมีการสนับสนุนผู้สอนให้เข้าร่วม สถานศึกษาทุกระดับมีการสนับสนุนผู้สอนภาษาต่างประเทศดูงานในประเทศในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เฉลี่ยร้อยละ 50 เท่านั้น

ในการรับอาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาจากบัญชีรายชื่อจากส่วนกลางที่คัดเลือกไว้ 76.9% และ 66.7% ตามลำดับ ส่วนระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาใช้การสอบสัมภาษณ์ภาษา (100% ทั้งสองระดับ และ ประวัติส่วนตัว (92.3% และ 87.5%) ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามวิธีการรับอาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศกับระดับ
สถานศึกษา

วิธีการรับ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จากบัญชีรายชื่อส่วน กลางที่คัดเลือกไว้	40	76.9	20	66.7	2	15.4	2	25.0	64	62.1
สอบข้อเขียน	8	15.4	13	43.3	8	61.5	6	75.0	35	34.0
ทดสอบการสอน	7	13.5	11	36.7	9	69.2	5	62.5	32	31.1
สอบสัมภาษณ์	12	23.1	18	60.0	13	100.0	8	100.0	51	49.5
ผลการเรียน	10	19.2	13	43.3	10	76.9	6	75.0	39	37.9
ประวัติส่วนตัว	11	21.2	14	46.7	12	92.3	7	87.5	44	42.7

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาระบุปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
ในระดับประถมศึกษาสามอันดับแรกคือ ผู้สอนสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา (90.4%)
ถัดมาคือขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศ (90.4%) และขาดการฝึกฝนนอก
ชั้นเรียน (90.4%) อันดับสองคือ มีผู้สอนไม่เพียงพอ 82.7% และผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน
71.2% ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาสูงสุดสองอันดับแรกคือ งบประมาณไม่
เพียงพอ (73.3%) ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียน (70%) และขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการ
เรียนภาษาต่างประเทศ ส่วนในระดับอาชีวศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
สูงสุดสองอันดับแรกคือ ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียน (84.6%) และงบประมาณไม่เพียงพอ
(84.6%) ปัญหาอันดับสองคือ ขาดแหล่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศ (53.8%)
และในระดับอุดมศึกษาปัญหาผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอกชั้นเรียนสูงสุด 7.5% และงบประมาณไม่
เพียงพอ (75%) และผู้สอนไม่เพียงพอ (75%) เป็นอันดับรอง ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศกับระดับ
สถานศึกษา

ปัญหา	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้สอนไม่เพียงพอ	43	82.7	12	40.0	10	76.9	6	75.0	71	68.9
ผู้สอนไม่ตรงกับสาขาวิชา ที่สำเร็จการศึกษา	47	90.4	6	20.0	1	7.7	3	37.5	57	55.3
จำนวนผู้เรียนต่อห้องมาก เกินไป	25	48.1	17	56.7	4	30.8	3	37.5	49	47.6
ขาดแหล่งการเรียนรู้ที่ สนับสนุนการเรียนภาษา ต่างประเทศ	47	90.4	19	63.3	7	53.8	3	37.5	76	73.8
ผู้เรียนขาดการฝึกฝนนอก ชั้นเรียน	47	90.4	21	70.0	11	84.6	7	87.5	86	83.5
งบประมาณไม่เพียงพอ	30	57.7	22	73.3	11	84.6	6	75.0	69	67.0
ผู้เรียนขาดแรงจูงใจใน การเรียน	37	71.2	16	53.3	4	30.8	3	37.5	60	58.3
ขาดสื่อหนังสือ เอกสาร การสอน	1	1.9	1	3.3	-	-	-	-	2	1.9
ขาดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD VCD	4	7.7	1	3.3	-	-	-	-	5	4.9
ผู้สอนขาดทักษะทาง ภาษา	4	7.7	1	3.3	-	-	1	12.5	6	5.8
ขาดความเชื่อมั่นในการ สอน	1	1.9	1	3.3	2	15.4	1	12.5	5	4.9

สำหรับข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศผู้บริหารในระดับ

ประถมศึกษา แสดงข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ 3 อันดับแรก คือ ควร
เพิ่มสื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย (49%) และเพิ่มอัตราบุคลากรที่จบเอกภาษาต่างประเทศ
โดยตรง (49%) ข้อเสนอแนะในอันดับรองลงมาคือ ควรมีงบประมาณพัฒนาการเรียนการสอน
ภาษาต่างประเทศพอเพียง (26.5%) และจัดเพิ่มประสบการณ์ของบุคลากรโดยการดูงานต่างประเทศ
อบรม/สัมมนา/แข่งขันทักษะภาษา/และเรียนต่อ (20.4%)

ในระดับมัธยมศึกษา มีข้อเสนอการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ 3 อันดับแรกของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร คือ การมีบุคลากรที่เป็นเจ้าของภาษามากขึ้น (36.7%) อันดับที่สองคือ ควรเพิ่มบุคลากรที่จบเอกภาษาต่างประเทศโดยตรง (23.3%) และเพิ่มสื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย 23.3% ข้อเสนอแนะอันดับที่ 3 คือ ควรมีงบประมาณพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพียงพอ (16.7%) และควรจัดศูนย์แหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอ (16.7%)

ในระดับอาชีวศึกษา มีข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ 2 อันดับแรก ส่วนอันดับที่มากมีกระจายในเกือบทุกรายการ ข้อเสนอแนะอันดับที่แรกคือ ควรมีงบประมาณพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพียงพอ (36.4%) และควรมีบุคลากรที่เป็นเจ้าของภาษามากขึ้น (36.4%) ข้อเสนอแนะอันดับถัดไปคือ ควรเน้นทักษะที่ใช้จริงในชีวิตประจำวันมากกว่าการเน้นไวยากรณ์ (27.3%)

ในระดับอุดมศึกษามีข้อเสนอแนะที่มีอัตราเพิ่มสูงสุดเท่ากันคือ 25% อยู่ 5 ข้อ คือ ควรมีบุคลากรที่เป็นเจ้าของภาษามากขึ้น เพิ่มสื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย จัดเพิ่มประสบการณ์ของบุคลากรโดยการดูงานต่างประเทศ/อบรม/สัมมนา/แข่งขันทักษะภาษา/เรียนต่อ จัดอบรมและพานักศึกษาไปดูงาน และจัดศูนย์แหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอ

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารในทุกระดับที่เสนอแนะให้จัดการเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่เด็กมีไม่ถึง 10.0% และในประเด็นการเพิ่มชั่วโมงเรียนภาษาต่างประเทศมีเพียงผู้บริหารระดับประถมศึกษาเท่านั้นที่เสนอแนะประเด็นนี้ และมีจำนวนเพียง 2.0% เท่านั้น ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
กับระดับสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ควรจัดให้เรียนตั้งแต่เด็ก	4	8.2	2	6.7	1	9.1	-	-	7	7.1
ควรมีงบประมาณพัฒนาการเรียนการสอนให้พอเพียง	13	26.5	5	16.7	4	36.4	-	-	22	22.4
เพิ่มอัตราบุคลากรที่จบเอกภาษาต่างประเทศโดยตรง	24	49.0	7	23.3	1	9.1	1	12.5	33	33.7
มีบุคลากรเป็นเจ้าของภาษามากขึ้น	5	10.2	11	36.7	4	36.4	2	25.0	22	22.4
เพิ่มสื่อการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย	24	49.0	7	23.3	1	9.1	2	25.0	34	34.7
จัดเพิ่มประสบการณ์ของผู้สอนโดยการดูงานต่างประเทศ อบรม สัมมนา	10	20.4	3	10.0	1	9.1	2	25.0	16	16.3

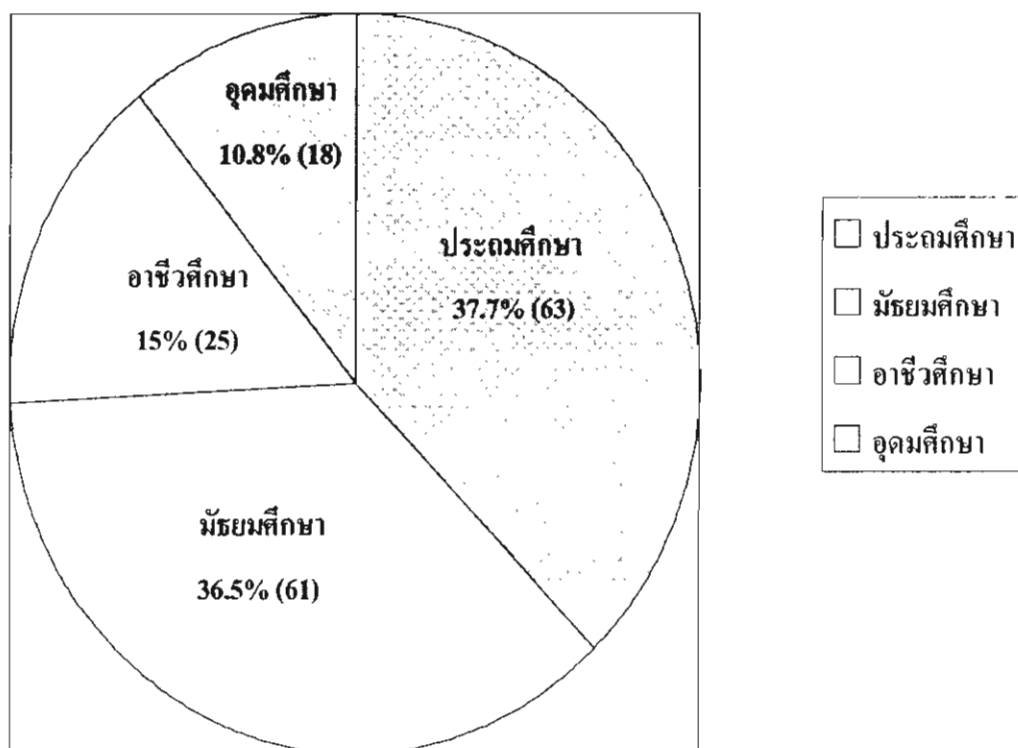
ข้อเสนอแนะ	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อาชีวศึกษา		อุดมศึกษา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จัดอบรม พาไปดูงานแก่ผู้เรียน	3	6.1	1	3.3	-	-	2	25.0	6	6.1
สนับสนุนการใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวันเน้นให้กล้าแสดงออก	4	8.2	3	10.0	1	9.1	-	-	8	8.2
จัดศูนย์ แหล่งการเรียนรู้	8	16.3	5	16.7	1	9.1	2	25.0	16	16.3
เน้นทักษะที่ใช้จริง มากกว่าการเน้นไวยากรณ์	4	8.2	4	13.3	3	27.3	1	12.5	12	12.2
เพิ่มชั่วโมงการเรียนภาษาต่างประเทศ	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
ส่งผู้สอนไปฝึกงานที่ใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเพิ่มประสบการณ์	1	2.0	2	6.7	-	-	-	-	3	5.1
ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในแถบเอเชียมากขึ้น	1	2.0	3	10.0	1	9.1	-	-	5	5.1
สนับสนุน โครงการต่างๆ เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ	-	-	-	-	-	-	1	12.5	1	1.0
ครูผู้สอนมีการประยุกต์รูปแบบการเรียนการสอนสม่ำเสมอ	-	-	-	-	1	9.1	1	12.5	2	2.0
ร่างหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นแนวทางเดียวกันมากขึ้น	2	4.1	1	-	-	-	1	12.5	4	4.1
จัดผู้เรียนให้อยู่ระดับใกล้เคียงกัน และจำนวนเหมาะสม	-	-	2	6.7	-	-	1	12.5	3	3.1
ควรลดภาระงานอาจารย์ลง	5	10.2	1	6.6	-	-	-	-	6	6.1
สอนควรมีทักษะทางภาษาที่สอนอย่างเพียงพอ	4	8.2	1	3.3	-	-	1	12.5	5	5.1
ควรเน้นการสอนทุกทักษะควบคู่กัน	1	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สอน

4.2.1 ข้อมูลทั่วไป

อาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศในเขตการศึกษา 7 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 167 คน แบ่งตามระดับดังนี้ ประถมศึกษา 63 คน (37.7%) มัธยมศึกษา 61 คน (36.5%) อาชีวศึกษา 25 คน (15%) และ อุดมศึกษา 18 คน (10.8%) ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละของผู้สอนภาษาต่างประเทศ จำแนกตามระดับสถานศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษมากที่สุด (95.8%) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (76.6%) อายุระหว่าง 31-34 ปี (48.5%) จำนวนปีที่สอนต่ำกว่า 11 ปี (56.6%) เป็นข้าราชการ (78.5%) และมีสัญชาติไทย (97%) ดังตารางที่ 16